

CSENDŐRSÉGI LAPOK

MEGJELENIK
HAVONTA KÉTSZER

SZERKESZTI
PINCZÉS ZOLTÁN
SZÁZADOS

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre	--- --	12 pengő
Félévre	--- --	6 pengő
Negyedévre	--- --	3 pengő

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, I., ORSZÁGHAZ-UTCA 3

CSENDŐRSÉGI LAPOK

SZERKESZTI PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egész évre 12 pengő,
félévre 6 pengő, negyedévre 3 pengő

Megjelenik
havonta kétszer

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Budapest, I., Országház-utca 30.

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy Isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.*

Amen.

Két anarchista.

Amint a molnár nem hallja a malom zakatolását, mert az örökös egyhangúságban agya nem veszi tudomásul a hangokat, amelyeket dobhártyája mechanikusan unós-untalan felfog, úgy az események forgatagában élő ember, a jelenkor embere sem hallja s látja világosan azt, ami körülötte történik. A maga egyéni életének küzdelmeiben fáradt ember agya csak akkor indul az egyén életének szűk horizontján túlmenő gondolkodásféle működésbe, ha valami kiáltó, a megszokottnál sivitőbb hang nyilall a fülébe, de az események helyes megítélésére ilyenkor sem igen futja energiájából és érdeklődéséből.

Ilyen rikoltó, a hihetlenségig agresszív, vakmerő hang az a lárma, amit az utóbbi időben két anarchista körül csapnak s igyekeznek vele lázba hozni az egész világot. Két anarchistáról van szó, akiket egy hét évvel ezelőtt elkövetett rablógyilkossággal vádolnak az amerikai hatóságok s akiket ennek a vádnak az alapján halálra ítélték, de hét év óta mindmáig azon tanakodnak, hogy végrehajtsák-e az ítéletet vagy sem.

A törvények érvényrejuttatását a társadalom mint magától értetődő, a közösség érdekében elmaradhatatlan dolgot szokta tudomásul venni, még ha a vádlotakra kiszabott halálos ítéletről van is szó. Legfeljebb csak mint borzalmas, az olvasók idegbeteg szenzációéhségét kielégítő eseményt szokták az újságok — a példányszámok növelése érdekében — kiszínezett, nem éppen finom részletezéssel letárgyalni.

Ennek a két anarchistának az elítélése körül azonban bombák robbannak, templomfalak repedeznek a robbanástól, épületek, földalatti vasutak omlanak be, Amerika nagy városaiban ostromállapothoz hasonlóak a viszonyok, napirenden világszerte a tüntetések, sztrájkok, az amerikai követségeket mindenfelé készültségek őrzik, az ügyben szereplő amerikai funkcionáriusok élete még testőrökkel körülvéve sincs biztonságban egy pillanatra sem — s a bombák robbanásától ártatlan emberek pusztulnak tucatszámra, mert ebben a harcban akárhány ártatlan ember élete sem áldozat ahhoz, hogy a két anarchista élete megmaradjon.

A humanizmus, az emberiség örve alatt kétségtelemül ártatlan emberek sorát gyilkolják le, hogy két állítólag ártatlan ember életét megmentésük, akik lehetnek talán a rablógyilkosságban ártatlanok, de még akkor is van leszámolni valója a társadalomnak velük, mint leg-halállosabb ellenségeivel: mint anarchistákkal.

És esodálatosképpen bele tudtak vonni a „mentőakcióba” világhírű és nagytekintélyű szellemi előkelőségeket, természetesen azoknak jóhiszemű, de tisztán nem látó humanizmusát fogva meg e célra.

Ugyanabban az időpontban, ugyanannak a célnak a szolgálatába tudják állítani a legnemesebb emberi szívek kérő szavát és a bombák gyilkos robbanását.

S ehhez a káprázatos ügyességgel, a szemtelenséget is megszégyenítő szemtelenséggel előidézett kaotikus hangzavarhoz vad ütésekkel veri a nagydobot a rózsaszíntől a vérvörösre minden piros színárnyalatban viruló sajtó.

A nyájas, de éppen ezért az orránál tovább nem látó újságolvasó pedig ebben a pokoli koncertben nem lát egyebet, mint két ártatlannak mondott ember megmentését célzó törekvést s ha éppen nem is fáj a feje a két anarchistaért, azért jobb híján maga is elszórákodik a kérdésen, mellénye gombjain számolgatva: kivégzik, nem végzik, kivégzik...?

Ha ez a jóhiszemű, lusta gondolkodású társadalom tudná, hogy ennek a kisdéd szórakozásának nagy ára lehet, bizony odaütne a társadalom hamiskártyásainak és orgyilkosainak asztalára és feltenné a kérdést: ha már annyira fáj nekik az ártatlan embervér, be tudnak-e számolni annak a három millió ártatlan embernek az életével, akiket statisztikai adatokkal bizonyítottan Moszkva bestiális kegyetlenséggel legyilkolt és akiket — ki tudja hányat még — le fog gyilkolni?

Három millió ártatlan ember vére folyammá dagadva hömpölyög az emberiség közönyének tengerébe, ennek a kis nemzetet kitevő rengeteg embernek halálhörgése ezredrésznyi érdeklődést sem váltott ki, mint a két anarchista léte vagy nemléte.

Igaz, hogy a vörös rémuralom három millió áldozata nem egyéb, mint csak amolyan mindennapi tisztességes, a társadalom közös, nagy munkájában becsülettel résztvevő ember, ez a kettő pedig: anarchista. Anarchista: a kommunisták kommunistája, akinek célja minden törvényes rend megdöntése, aki nem ismeri el semminemű szabályozását a közösség életének, aki csak egy jogot ismer el: az ököl jogát, mert szerinte csak akkor lesz boldog az ember ezen a földön, ha az erősebb felelősség nélkül ütheti le a gyengébbet s veheti el attól verejtékes munkája gyümölcsét. Az anarchista végső célja: az örökérvényű felfordulás, a kaosz, az, ami magának a szónak is jelentése: törvénynélküliség. Nyiltan bevallott és használt eszköze és eleme: a bomba, gyilkok, embervér. Hogy ennek, a még elméletnek is örült irányzatnak a felülkerelkedése az emberiség pusztulásával volna azonos, azt épeszű embernek nem kell magyarázni.

Ezek után érthető, hogy kik és miért harcolnak két anarchista életéért. Illetve nem is a két emberéletért, mert hiszen az náluk nem számít. A szemfényvesztésnek és terrornak roppant erőpróbája ez részükről s ha sikerül az emberiség tiszta látásán a máris homályos hályogot még homályosabbá tenni, bázisa lesz ez még nagyobb szabású, még orcátlanabb és még több ártatlan vért kívánó támadásaiknak. Ezért csapnak két anarchistaért nagyobb zajt, mint aminőt az a három millió áldozat ki tudott váltani a világ közvéleményéből. Hogy ez a zajongásuk olyan visszhangot ver világszerte, arról már nem ők tehetnek, hanem az egyetemes emberi társadalom hihetetlen rövidlátása.

Az emberiség háza tetejéből itt is ott is lángok csapnak fel s mi nem a tüzet oltjuk, a gyújtogatóval sem bánunk el érdeme szerint, hanem sajnálkozva simogatjuk és kenegetjük gyógyító irral a kisujja körmét, ami gyújtogatás közben megpörkölődött.

Igaz, hogy bennünket a törvények etikai ereje köt s eszközeink az anarchisták eszközeivel azonosak nem lehetnek, de azt semmiféle etika nem tiltja s csak a társadalom öngyilkos aluszékonysága gátolhatja, hogy ránggyújtott otthonunkat megmentjük a pusztulástól.

Amire pedig volna erő, csak élni kell vele, mert sok izmos tenyér várja viszkelve, hogy odatapadjon a zajcsinálók és felforgatók szájára úgy, hogy a szó egyszer s mindenkorra torkukon akadjon.

Szemelvények a bűnügyi bizonyítás köréből.

Irta: CZEGLÉDY JENŐ százados.

(Befejezés.)

Egy akasztási esetről a hullafoltok a háton jelentkeztek. Itt a gyilkosságot biztosra vehetjük, mivel a hullafoltoknak az a sajátosságuk, hogy azok mindig a hulla legmélyebben fekvő vagy esüngő részein helyezkednek el. Ez esetben a hulla a háton feküdt s csak később — a gyilkosságot palástolódó — lett felakasztva.

Ha a hullán bármilyen külsérelmi nyom, lövés, szúrt seb, stb. található, viszont fegyver, kés nincs a hulla közelében, avagy olyan természetű a sérülés, amit az elhunyt nem hozhatott létre (koponyasérülés), idegen kéztől eredőnek kell a halált tekinteni.

Előfordulhatnak a hulla közelében véres lábnyomok; viszont az elhunyt lába nem véres; vagy a hulla nyaka át van vágva s a vér feltűnő kis mennyiségben folyt ki, esetleg egy-két tenyéryn, ez is arra enged következtetni, hogy gyilkosság történt, mert a nyakat a bekövetkezett halál után vághatták el s így folyt csak ki a kevés vér, viszont a véres lábnyomok a gyilkostól származtak.

Gyilkosság vagy öngyilkosság kérdésénél lényeges lehet az a körülmény is, ha a hulla bezárt helyiségben találtatott. Ilyenkor rendszerint ön-

gyilkossággal állunk szemben, amit az elhunyt magára zárt, vagy még el is reteszelt ajtó, ablak mellett követett el. Lehet azonban olyan eset is, hogy az elhalt halálos sérüléseit a bezárt helyiségen kívül kapta, hazavánszorgott s félve az esetleg megújuló támadástól, az ajtót magára zárta s úgy halt meg. Előfordulhat, hogy a gyilkos maga zárta be az ajtót. A belül levő kulcsot egy kulcsfordító eszközzel kívülről fordította rá, sőt a reteszt is, erős spárga segítségével, kívülről húzta előre.

Egy gazdálkodó feleségét a kamrában egy gerendára felakasztva találták. A kamra úgy kulcsesal, mint belső retesszel el volt zárva. Az esetet öngyilkosságnak kezelték s csak a későbbi nyomozás állapította meg, hogy tulajdonképpen gyilkosság történt. A férj gyilkolta meg a feleségét, még pedig úgy, hogy megfojtotta, majd a kamrába vitte, ott felakasztotta, az ajtót kívülről rendesen bezárta, a kulcsot a kamra kis ablakán bedobta s az ablakon át, egy hosszú rúd segítségével, a reteszt is ráfordította az ajtóra.

Ki kell a nyomozásnak terjednie arra is, hogy vajjon a gyanúsított ismerős lehetett-e a helyi viszonyokkal? A kutya a kérdéses időpontban ugatótt-e? A helyszín nem árulja-e el egy esetleges közös étkezés, együttválás, vagy nemi közösülés nyomait?

Egy 55 éves varrónőt szobájában meggyilkolva találtak. A hulla az ágyon feküdt, az ágyneműn véryomok voltak találhatóak. A halál oka: meg-

Étető magyar.

Zizegő kékék gúzsát oldogatja, —
Hatalmas melle fujtatón zihál, —
A gépdobon áll — tűzsugárzó napba, —
Mint égigérő, zord parasztkirály...

Szellő kuszálja csapzott bajsa végét, —
Orcája barna és kevély-komor, —
Ingujjal törli könnyes veritékét, —
Olyan, mint sárból gyúrt ember-szobor...

Izomba duzzadt órisi termet,
Acélosak a vállak és karok...
Ó hát a szempár! Sűrű polyvafelleg
Közül, mint szúrós vasvilla ragyog.

Ni! most a bomló kékéket vigyázza,
S az éhes gépszáj odvába mered.
Majd szürke tarlókat fátylas távolába
Borong bele, mint bánatos gyerek...

Néz... néz... s a pergő áldáson keresztül
Talán jövendőnk tündérképét látja!
S fülébe bűvös-bájós zene csendül:
Halk gépbűgás: az élet muzsikája...

Vályi Nagy Géza.

A körözött liptói.

Irta: BEÖTHY KÁLMÁN százados.

Egyszerű történet az egész...
Hegyesi Károly uram, a keresztesi törvénybíró, hivatalosan, meg amúgyis, feljött Pestre, a tenyészállat kiállításra. Életépárja otthon maradt, mondván: „Én biz' nem mék. Minek abba az irdatlan nagy városba ténferegni? Mán csak megöregszem úgy is... amiben igaza lehet. Bezzeg az Erzsike nem úgy ám! A minapában is a majálison a tanító úr fia, míg a „gombpucoló“ esárdást járták, annyi szépet mesélt arról a csodaszép városról meg lelket-szemet ámitó sok nagyszerűségről,

hogy azóta viszkét a talpa itthon a betonjárdán, rosszul van az esti sötétől s undorodva szalad el a hazatérő csorda látásán. Meg aztán Papp N. Pali is mehet azóta más háza tájára esellengeni...

Most itt az alkalom, hát rítt, kesergett, makrancoskodott s jó Hegyesi uram hát két jegyet váltatott a kisbíróval. A községi fogat repítette őket az állomásra s a szomszédokat a nehézség környékezte, olyan takaros volt az Erzsike. A kalauz se állta meg szó nélkül:

— Hát térdemkopásáig itt szolgálnék, ha ilyen szép utasaim volnának, mint a kisasszony! — amiből nyilvánvaló, hogy nagy salabakter volt ökelme. Még rá is mesolyintott, látván biborba borult arcát a leánynak. Bíró uram is kisodorta erre nagyszárnyú bajuszát, mint akinek már csak szintén volna valami kis köze ehhez a lányhoz. Szó nem akadékoskodott ki az ajkain még akkor se, mikor jófajta borszivart kínált a vén vasutinak. Zsebében a bankók lapultak szorosan egymáshoz, mint jó testvérek s a domború hasán mozduatlanul ragyogott a régi aranylánc...

Mikor bent voltak a teméntelen ember között a kiállításán, bizony meg-megnézték őket. Erzsike szinte ijedten látta, hogy különösen egy magas, szőke, fekete ruhás fiatalember kíséri őket hol elül, hol mögöttük. Szegény ezzel volt elfoglalva, hát nem csuda, ha a nagy tolongás-lökdösésben elejtette magahímezte napernyőjét. De biz' az tán le se ért a földre, mert a fiatalember, mint a macska ugrott s emelte azt fel. Az öreg is azt mondta rá:

— Ecsémuram, köszönjük! — amire az utánözhatatlan kedves mosollyal Erzsike felé, bemutatkozott: — Nevem Hornyacsek Ádám!

Ettől a perctől szakadatlan jókedv, kacagás volt része Hegyesi uraméknak. Erzsike már nem mutatott hajlandóságot a mekegő, bógó állatok meglátogatására, már csak sétálni volt kedve s hagyta, hogy az öreg egyedül szagolja végig a kiállítást.

Ezalatt pedig Hornyacsek úr is megtudott mindent. Erzsike is tájékozódott. Amannak jó szeme nem esalt: a vastag óralánc, a piros arc, kerek has, igazat beszélt. Erzsi egyetlen s a 85 hold fekete földet vajjon ki kapja véle? ...

fojtás. Az orvosi vizsgálat megállapította, hogy közvetlenül a gyilkosság előtt az áldozat közösült, mivel nemi szerveiben ondószálcákat találtak. Első kérdés volt, hogy a varrónő kivel érintkezhetett. Ismerősei szerint a nő magabazárkózott, magányos életet élt, férfiismerősei nem voltak, csupán egy 22 esztendőös szabólegény járt hozzá, ki a varrónő szeretője lehetett. A gyanúba fogott szabólegényt lakásán meg is találták s a házkutatásnál előkerült a meggyilkolt varrógépének felső része, gyűrűje, stb. A szabólegény beismerte a gyilkosságot, mentségére azonban azt hajtogatta, hogy a nő kérelmére követte el tettét, ki öngyilkos akart lenni. A nyomozás viszont megállapította, hogy a férfi azért ölte meg szeretőjét, hogy annak 600 forint megtakarított pénzét megszerezze. A pénzt azonban nem sikerült megtalálnia, valójában pénze a varrónőnek nem is volt, csak azért híresztelte, hogy 600 forintja van, hogy a szabólegényhez könnyebben férjhez mehessen.

Kiszabadult fegyenc másnap reggel lelőtte a volt bűnügyében tanúskodó koronatanút. A boncolás alatt az elhunyt testében, a löcsatorna mélyén, egy összeprésselt papirdarabot találtak, melyet megvizsgálva, megállapították, hogy a fegyházból való elbocsátó levél darabját képezi, amit a gyilkos fojtásként használt fegyverében. E papirdarab alapján lett a volt fegyenc ismét elfogva.

Ha az elhalton vérző seb nincs s orra, szája, stb. vérrel van bemaszátolva, különös figyelemmel

Erzsi meg elvakult Ádámtól, akinek mindenre volt valami nevetni való mondása, aki mindenről tudott beszélni s akinek kis ujjában volt autó, traktor, eséplő, jószág s aki már csokoládéval is kedveskedett. De meg Liptóban neki is van egy-kétszáz holdja, de persze a csehek, azok a gazok nem engedik őt haza szegényt, mert egyszer összeesküdött ellenük. Majd hogy fel nem húzták. Így hát bérbe van az a kis föld... bizony nehezen él belőle. Egyébként azzal is foglalkozik, hogy másnak vesz meg elad földet, házat...

Mire az öreg megizzadtan levegőre került, a fiatalok már jó barátok voltak. Együtt ebédeltek mindhárman aztán a Kis Pipában. Hornyacsék úr az Istennek sem engedte, hogy bíró uram fizessen szólván:

— Isten a sok szenvedésért kárpótolt, hogy ilyen egyenes emberrel koccinthatok ilyen szép lány egészségére, akút, hogy az Isten meg ne áldjon, arról szó sem lehet, ugye bíró uram? — mire az megelégedett mosollyal ütötte amazéhoz poharát.

Hát még délután hogy megszerette bíró uram maga is azt a mihaszna urat. Hogy is ne, mikor annyi fránya mulatságba vitte őket az Angol parkban, hogy majd a szemét kinevette, annyira könnyezett a sok mókától.

— Mégis csak nem jól tette anyád, hogy otthun kuksol, mi, te Erzsók?

Az persze oda se figyelt. Már felgyulladt benne a láng, már leste Hornyacsék úr szavát, mozdulatát, aki még a tanító úr fiánál is elegánsabb volt s aki olyan szépeket mondott neki, pedig csak fél napja sincs, hogy ismeri...

Alig tudtak elválni a vonatnál s az öreg alig bírta elégszer invitálni: — „Visszaadjuk ám az ebédet!”

Erzsi meg annál jobban hajolt ki az ablakból, mennél inkább gördült a vonat kifelé a nagy üveges tető alól...

Az öreget hamarosan elnyomta az álom a sok serítal miatt. Erzsike azalatt az ablakban állott s nézgette előbb a tűző, ezer-lámpás fővárost, utóbb meg a millió lámpásos eget. Valamí nyugtalanította apró szívét s a vér minduntalam arcába szaladt. Hornyacsék úr a körúton sétált mosolyogva, időnkint pántintott újjaival s jókedvűen köszönt a rendőrnek a sarkon...

kell a vizsgálatot megejteni, mert előfordult, hogy az áldozat szájában megtalálták a gyilkos egyik ujjahegyének bőrdarabját, amit az elhalt dulakodás közben, leharapott. E bőrdarab vezetett eredményre.

Egy női hulla mellett kis, kerek bőrdarabot találtak, amely ugyancsak dulakodásból származhatott. Az orvosi vizsgálat megállapította, hogy a bőrdarab egy szakállas férfi álláról ered. Ez alapon elindulva, másnap a munkába menő munkások között egy felkötött állu embert találtak, ki nek álláról egy hasonló nagyságú bőrdarab hiányzott. A gyilkosság be is bizonyult.

A miként kérdésre önként adódik a válasz, ha már az összes többi kérdésekre sikerült megfelnünk, ezért e kérdést csak a többi kérdések megoldása után oldhatjuk meg.

Hogy hol történt a halált okozó külső behatás, hol folyt le a küzdelem, ezt is a tüzetes helyszíni szemlén talált adatok világítják meg. Ez adatok nagyjából két csoportra oszthatók. Lehetséges ugyanis, hogy a tettes, vagy az áldozat testéről kerülnek egyes részek a cselekmény elkövetésének helyén levő tárgyakra, vagy az utóbbi tárgyak egyes részei juthatnak a tettes, vagy áldozat testére.

Az első csoport körébe tartozhatnak: különböző vérnyomok, haj, bőrcsapat, fog, ruhafoszlány, stb., amelyek ütlegelés, dulakodás következtében maradtak a gyilkosság helyén.

Nem fordult a nap hétszer, Hornyacsék úr máj Keresztesen ült Hegyesi uramék tornácán terített asztalnál. Az öregasszony dohogott, morgott, nem szerette az úri fajtát, — de hiába. Erzsike szíve rettentően dolgozott, Hornyacsék úr se ijedt meg a sok rámtól s a szótalanságtól, az öreg mama így magára maradt véleményével.

— Nem baj, — mondá a liptói földbirtokos — majd megpuhul ő is.

Másodszor mikor jött, olyan puha, meleg cipőt hozott a mamának, hogy mikor az felvette, százcáncú arca piros, ragyogó, síma lett a gyönyörűségtől! Hát hogyne, mikor rehomás lába folyton sajgott az itthoni cipőkben, papucsokban, e' meg olyan símogató, mint a bársony.

— No, derék embernek gondolom Ádám úr — a másik neve sehogyse ment a fejébe — látom, szerethette az anyját. Figyelmes ember!... Hornyacsék úr szerénykedett, tiltakozott, de hiába. Erzsi csak azért is mondogatta s Hegyesi uram, úgyis mint törvénybíró, kimondta a szentenciát:

— A' mán pedig úgy van!

S mikor harmadszorra jövet olyan jegyekkel lepte meg bíró uramat meg hivatalbéli barátait Hornyacsék úr, amik újfent valami kiállításra szállították a kivánesi embert, még pedig feleáron, hát kezdtek ám nagyra becsülni a „szegény földbirtokos” urat. Mindenki szép szóval volt róla, csak négy-öt ember akadt, akik nem szóltak szót sem, akik hallgattak: négy-öt csöndes, nyitottszemű csendőr... Erzsike is ekkor kapott egy nagyszemű, fényes gyöngysort, olyat, ami most járja divatját. Jutalma Ádámnak egy hártelen esők lett, aminek csak a szelét láthatta Hegyesiné asszony: égő, zavart arcát gyönyörűséges Egyetlenének.

Mikor elköszönni akart aznap Hornyacsék úr a háznépétől, félrehívta Hegyesi uramat s szomorú arccal adta tudtára, hogy a vonaton elaludt s valami mihaszna gazember kilopta a tárcáját, amelyben háromszáz pengője volt, — Legyen szíves, míg megkapom a földbért... Két hét az egész...

Egy ember panasolta, hogy őt megtámadták, megverték. Homlok- és orresontja valóban el volt törve. A vizsgálat azonban megállapította, hogy részegen hazafelé botorkált s így esett az árokba és törte össze magát az ott húzódó kerítés gerendáján. A vérvonatok a gerendán meg is találtattak.

Egy árnyékszékben csecsemőhullát találtak. A gyermek anyját kinyomozták egy szobaleány személyében. Kihallgatásakor előadta, hogy az árnyékszéken lepték meg a szülési fájdalmak s így jutott a csecsemő az árnyékszékbe. Az orvosi vizsgálat e körülmény igaz voltát nem tudta megállapítani. Itt csak egy alapos helyszíni szemle tudta a cselekményt megvilágítani. A helyszíni szemle folyamán megállapítást nyert, hogy a gyermek az ágyban született, mivel a matracokon igen jól kivéhetők voltak az ujjszülött gyermek testének körvonalai s így nyilvánvalóvá lett, hogy csak az ágyban történt szülés után dobta az anya a gyermekét az árnyékszékbe.

A második csoportban említett, hullához tapadó és a hullán talált idegen anyagok is igen értékesek lehetnek a „hol“ kérdésének megválaszolása és ezzel a bűncselekmény teljes felderítése szempontjából.

Egy ugyancsak árnyékszékbe dobott magzaton papirdarabkákat, széntörmeléket, madártollakat lehetett felfedezni. Ilyen anyagok az árnyékszékben nem voltak s így a magzat oda csak olyan helyről kerülhetett, ahol ez anyagok a testére tapad-

hattak. A helyszíni szemle megállapította, hogy a méhmagzat a házban levő pincében született, ahol csirke- és széntörmelékek tapadtak hozzá s csak később lett a magzat az árnyékszékbe bedobva. Ily alapon a tettes kilétét is sikerült megállapítani.

A miért kérdés tisztázásánál az iránt kell megállapításokat eszközölnünk, hogy milyen szándéka lehetett a tettesnek, illetve milyen körülmények játszottak szerepet a cselekmény elkövetésénél.

Egy uzsorás meggyilkolása esetén az érdekelt adós jöhet számításba. Egy ilyen gyilkosságnál a helyszínen megállapított a tettes kiléte, ugyanis a tettes a gyilkosság után az uzsorás fiókját feltörte s onnan az ő nevére szóló adóslevelet — a többit otthagya — magához vette.

Ablakon keresztül történt lelövés esetében a gyilkosság rendszerint bosszú műve, mivel ez esetben a cél kizárólag az egyén elpusztítása, illetve csak az élet kioltása, rablási szándék nélkül.

Ha a tettesek a meggyilkoltól értékeiket, vagy értékes tárgyakat, stb. raboltak el, úgy nyilvánvaló a rablógyilkosság ténye.

A mikor kérdésre a feleletet a helyszínen gyakran megállapíthatjuk, de ha a tüzetes helyszíni szemlén e kérdést nem sikerült tisztáznunk, akkor legtöbbször ezt már nem is állapíthatjuk meg.

Egy földművesember reggel jelentette a csendőröknek, hogy édesanyját meggyilkolva találta. A gyilkosság baltaütésekkel lett elkövetve. Tekintve, hogy az egyedüli örökös a fiú volt s a helyszínen

— Mért ne? . . . Van. Futja! — bölintott a bíró úr s kevés vártatva a vonaton mosolygott a lipői . . .

Mikor megkérte Erzsikét, Hegyesi uram a tenyerébe csapott: — Életrevaló, derék fiatal ember . . . Jó sorsban lenne a lányom, de hátha ő mást gondolt?!

— Már ő beleegyezett, kedves ipamuram!

— A teremtsit — hökkent fel amaz s aztán elkiáltotta: — Anyjuk! Hé! . . . Jössz-e ide? . . . Ehum ni! Hornyacsek úr, a vejem! A szegény csöndes öreg, ki mint a sárkány viágázott egyetlen gyermekére, elsíkkította magát: — Jézus, Mária! — mire a félig nyílt ajtó mögül nyakába röppent kacagva Erzsóka, onnan meg tovább, hogy aztán végül imádott Hornyacsekje nyakán maradjon . . .

Az esküvő itt lesz. Ádám Pestről hoz bandát. A templomba autóval mennek, amelynek csupa virág lesz minden kereke. Aztán Pestre mennek lakni . . . Hegyesi uram beleegyezett, de minden fejbólintását édes, hűséges oldalbordájával vívott nagy csata előzte meg. Hogy: — Elig, ha csak felit iratja rá kend a vejüre, meg hová a fenébe gondol: ő nem ül bele a benzines, büdös nyavalyába, aki épp úgy mozog előre, mint hátra, mint a Berger zsidóé tette a multkor, mikor nekiment a színás szekerüknek, a nyavalya ott törné ki, ahun van! . . . Így az öreg asszony.

Hát tagadhatatlan: sok pénzibe is van máris a dolog, dehát: — Nízd, anyjuk! Egyetlen jányunk, oszt senki más. Hát csak emlegesse meg hóttáig a lakodalmat! — amiért viszont senki sem korholhatja meg bíró uramat.

De azért a pénzt ő is nehezen adta ki. Most erre kellett, most meg arra. Most a butorra kellett vagy tíz hold földet eladni — megnézi majd milyet vett az Ádám — most ki kellett festetni a lakást, igaz is: ne vigyenek új bútort régi házba, no meg az, meg amaz.

— „De hisz majd el lehet már adni a lipői földet is“ — mondta törvénybíró úr a vasárnapi presbiteri gyűlés után Sarkadi Pál nagytiszteletű úrnak, aki viszont azt felelte erre: — Hát aztán ki látta már azt a földet, Hegyesi uram? Maga tán igen? — s ezzel nyilván tüskét szúrt a tiszteletes úr a leendő apósi

szívbe, ne szólj szám — tán csak nem azért, merthogy ő is számított volna Erzsókára?

Már csak ma szabadok a fiatalok. Holnap már egymásé lesznek. Rengeteg baromfi halála, irtó sürgésforgás, felfordulás, szaladgálás előzte meg a nagy napot. Persze ez a szerelmeseket nem érdekelte. Ott ültek a sebes Kutas partján, ahol Hornyacsek úr retentő nyugalommal és jókedvvel — horgászott. Igen, pisztrángot fogott.

— „Legyen Erzsókám, ez is vacsoránál! Lássá, az mi, a magáé, lelkem, aranyom!“ — csendült a szava, ahogy nagy cuppanva kirántotta a halat.

S mikor Erzsóka csudálkozó szeméit látta, csókot nyomott meggyipiros szájára s szólott eképpen: — A birtokomon ép ilyen patak megy át, ott tanultam ezt is aranyos Bogárkám!

Bevetette újból a horgot. Feszült csendben figyeltek egymáshoz bújva. Hallották egymás szívét, érezték egymás tüzelő testét, kezük egymásba fonódott s már nyúlt volna Ádám az Erzsi derekához, mikor a haszontalan hálacska bekapta a horgot.

— Hopp! Ez az öregé! — lóbálta feje fölött a halat az úrfi s aztán Erzsúke előtt a földön álló fazékba csúsztatta.

Újból vetette a hegyes szerszámot s alig mosolygott egyszer-kétszer a kis menyasszony szemébe, már rántotta is kifelé: — Ez meg az enyém! — kiáltotta. De a háta mögé lendült hal s horog nem ívelt vissza eléjük. Valahol megakadt. Hornyacsek úr hátrapillantott s úgy ültőhelyében hanyattvágódott. A halat egy esendő tartotta kezében, a másiktól meg egy hosszú szurony meredt kegyetlen komolyan feléje:

— Hornyacsek Halasi Horvát Ádám, a törvény nevében foglyom! Csaló, házasságszédelő, körözött szélhámos! Tartsa előre a kezét!

. . . A lakodalomra készülő ház előtt félóra múlva biztos őrizet alá helyezve „díszmenetelt“ a vőlegény úr. A jegyűrű mellett ott fényeskedett egy másik „eljegyzési“ tárgy: a bilincs . . .

Öreg jó Hegyesi uram aztán éktelen káromkodás között olvashatta az őrsön az ügyészség fényképes nyomtatott levelét a lipőiről . . .

Ami vissza kell szereznünk: Poprád.

olyan körülményt nem vettek észre, ami idegen ember tetteire engedett volna következtetni, a csendőrök a fiúra gyanakodtak. A gyanút megerősítette az a körülmény is, hogy a legény ruhája véres volt. Erre vonatkozólag a gyanúsított előadta, hogy a lakásba érve, nagyon megdöbbsent a látottaktól s megrémülve letérdelt anyja mellé, élesztgetni próbálta s így lett véres a ruhája. Tanuk tömege bizonyította, hogy a legény reggel hét órakor jött haza egy idegen tanyáról, ahol dolgozott s akkor lelhetett fel édesanyja holttestét. Félhat és hat óra között jártak egyesek a tanuk közül a ház környékén s meglepődve látták, hogy a baromfi még nem volt a ketrecből kiengedve, holott az öreg asszony első teendője mindig az volt, hogy felkeléskor, öt óra körül, a baromfiakat kiengedi. E két adatot összevetve, kétségessé vált a legény szerepe, mert ha az asszony öt óra körül életben lett volna, úgy a baromfiakat bizonyára kiengedte volna. A szakértőknek aziránt kellett tehát most már nyilatkozni, hogy a halál mikor következett be, illetve a gyilkosság mikor követtetett el.

A helyszíni szemle megállapította, hogy a vértócsa egyrésze meg volt száradva, az elhalt mellett kenyérdarabka feküdt, melynek frissebb metszési lapja már megszáradt. Összeegyeztetve e körülményeket, az orvosi szakvélemény szerint a halál az éjszaka folyamán s semmiesetre sem hét óra körül — a legény hazaérkezése időpontjában — állhatott elő. A legényt felmentették s ez alapon vele szemben a további eljárást be is szüntették. A Leyrer Amália-féle gyilkosság esetén a meggyilkolt által járatott napilapok az előszobaajtó alsó nyílásán egyenként be lettek csúsztatva. E körülményből könnyen megállapítható volt, hogy azok melyik

naptól kezdve nem lettek felszedve, vagyis, hogy a gyilkosság mely napon történhetett.

Fontos következtetéseket vonhatunk le az éjjeli edény tartalmából is. Ha abban sok vizelet található, úgy ez esetben a gyilkosság késő éjjel, hajnal felé, vagy a korareggeli órákban következhetett be. Ha az áldozat rövid időt töltött élve ágyában, úgy a legnagyobb valószínűség szerint csak kis mennyiségben lehet vizeletet találni. Egyes vízzel telt üvegeknél viszont az elpárolgásból következtethetünk az időpontra. Hogy egy üvegből mily mennyiségben párolog el a víz, vagy más folyadék és mennyi idő alatt, azt kísérleti úton, a folyadék mennyiségét és minőségét figyelembe véve, megállapíthatjuk. Bizonyos időben szokásos étkezésből visszamaradt ételmaradékok is megfelelő támpontot nyújthatnak.

Gyertyaelesepegés, gyufahasználat arra enged következtetni, hogy a bűncselekmény sötétségben, éjjel történhetett. Az elfogyasztott gyertyamennyiség is adhat támpontot a cselekmény időpontjának megállapításához.

Párisban, egy ház pincéjében, kútbadobva két lábszáresontot találtak. A csontok papirosba csomagolva áztak a vízben. Az orvosi vizsgálat szerint a lábszáresontok egy 60—70 év körüli férfi csontjai lehettek. Első dolog volt annak megállapítása, hogy a csontok kinek a hullájától származnak. A nyomozás folyamán megállapítást nyert, hogy egy öreg úr pár héttel előbb gyanús körülmények között eltűnt. Gyilkosság látszott fennforogni s a tettel egy szabólegényt gyanúsítottak, kit az öreg úr lakásán le is tartóztattak. Az áldozat házmestere azonban a legutolsó percig semmi gyanús körülményt nem észlelt, mert az elhalt lakásán minden nap este

nyolc és tizenegy óra között, régi szokás szerint, gyertyavilágtól eredő világosságot látott. A helyszíni szemlén két gyertyacsomag-burkolatot egy gyertyával és 17 darab elhasznált gyufaszálat találtak, melyek közül 15 szálon égési felületet és két darabon pedig lepattant foszforfejet lehetett észrevenni. Mindegyik gyertyacsomag eredetileg 8—8 gyertyát tartalmazott. Kísérlet folytán bebizonyult, hogy egy gyertya három óráig égett. E körülményeket figyelembe véve, meg lehetett állapítani, hogy a gyilkosság a szabólegény letartóztatása előtt 15 nappal követtetett el. Azon célból, hogy a bűntettet minél később fedezzék fel, a gyilkos áldozata lakásába költözött s az öreg úr szokása szerint, minden este nyolc és tizenegy óra között egy-egy gyertyát elégetett.

A cselekmény idejét egy leesett, vagy helyéről kimozdult óra elárulja, feltéve, ha előzőleg járt és jó állapotban volt. Az elhalt zsebében levő óra is értékes adatokat adhat. Vízből kifogott holttestnél, ha zsebében óra volt, megállapíthatjuk a vízbejutás idejét, mivel a vízben a legjobb óra is tizenöt perc elteltével megáll.

Ha már a nyomozás folyamán a fent tárgyalt kérdésekre a helyes feleleteket megtaláltuk, a miként kérdésre is sikerül a körülményeket pontosan megállapítani s egyben azt is megtudjuk az összes nyert adatokból, hogy a cselekmény *miel* és *kivel*, kinek a társaságában lett elkövetve.

Mindkét kérdésre igen tanulságos példa a Mezőgyőz havasi községben elkövetett gyilkosság, midőn az ablakon keresztül agyonlőtték a falu pénztárosát. A tettes a házba nem hatolt be, így csak az a célja lehetett, hogy a pénztáros életét kioltsa. Így joggal lehetett bosszúra következtetni. Helyszíni szemlénél a szobában eredeti helyzetében ülve, arccal az asztalra borulva találtatott az áldozat. Az asztalon szegényes vacsora, sőtartó, kenyér volt. Megállapították, hogy a földszintes házacskán ablakán keresztül lőtt be a gyilkos. Az ablakon kívül drótháló volt körülbelül két centiméter átmérőjű szemekkel, az ablak előtt pedig 90 centiméter széles tornác. Az utóbbin kívül, a sárban összetaposott lábnyomok mutatkoztak. Tekintve, hogy a nyomok egymáson feküdtek, azokat értékesíteni nem lehetett. Az ablak dróthálóján sérülés nem volt, így arra lehetett következtetni, hogy hosszúcsövű puskából történt a lövés akként, hogy a drótháló egy szemébe beleillesztette a gyilkos a puskáját, mintegy megtámasztotta s így vette biztos célba a pénztáros. Emellett bizonyított az is, hogy a lövés következtében betört ablak cserepein lőporfüst-csapadék is találtatott. A csendőröknek a falu bírása megnevezte a pénztáros egyetlen haragosát.

A gyanú természetesen a megnevezett egyénre irányult, kinek puskája is volt, ugyanis ez ember orvvadászattal is szokott foglalkozni. A gyanúsítottat, kit a csendőrök azonnal előállítottak, a jelenlevő királyi ügyész felszólította, hogy ismerje be a tettét. Ezt azonban a gyanúsított tagadta, sőt még azt is tagadta, hogy puskája volna. Mindössze azt hajtogatta, hogy ha tanut tudnak szerezni, akkor beismeri a gyilkosságot. Gyanúsított testének megvizsgálása alkalmával a balkezén fekete lőpor-szemcséket lehetett felfedezni, amit lekaparva, egy papírlapon a törvényszéki orvos összegyűjtött. Ekkor már a gyanúsított engedett merev tagadásából.

Az elhalt nyakának egyik oldalán igen súlyos, a halált előidéző, a mellkasba is behatoló lőtt seb volt, melyből a boncolás folyamán egy nyolcfilléres pipadohányburkoló papirdarab, a gerincoszlopból hét darab vasszeg, a löcsatorna legmélyebb helyén pedig egy két és fél centiméter hosszú, csavarmenetes, friss törési lappal rendelkező vasdarab került elő, mely tárgyakat a gyilkos fojtás s töltet gyanánt használt a puskájában. A csendőrök a gyanúsítottnál megejtették a házkutatást, mely alkalommal egy nyolcfilléres pipadohányburkoló papirdarabot is előtaláltak, ezt azonban, tekintve, hogy a fojtás-ként használt papiros részben elégett, összeilleszteni s így tárgyi bizonyítékként kezelni nem lehetett. Ellenben rendkívül fontos volt, hogy a csendőrök a lőtt sebben talált csavarmenetes, friss törési lappal rendelkező vasdarab tört részét is előtalálták a tüzetes házkutatás folyamán, ami összeillesztve a hullában talált vasdarabbal kétségtelenül egybeillett s így a gyanúsított bűnössége feltétlenül beigazolódott. E bizonyítékokat előtárva, a gyilkos beismerte a tettét, sőt még azt is előadta, hogy a múltban négy ízben a körjegyzőre is rálőtt s kétszer sikerült is őt eltalálnia.

Rövid egy pár óra alatt ki volt derítve a bűncselekmény. Az alapos, körültekintő, de végeredményében egyszerű és következetes munka meghozta a kívánt eredményt.

Budapesten, a Völgy-utcában egy házmester feleségét gyilkolták meg. Két villa állt egymással szemben a csendes utcácskában. A hullát az egyik villa mosókonyhájában, a teknőben, arca fordulva fedezték fel. Lábai a teknőből kiálltak, feje viaszos-vászonnal volt letakarva. A mosókonyhában dulakodásnak semmiféle nyomai nem voltak. A helyszíni szemlénél feltűnt, hogy az asszony lábai, melyeken csak harisnya volt, teljesen tiszta állapotban voltak, azokon, dacára a sáros, esős időnek, sár, föld nem volt található. Viszont a cipőket a mosókonyhában nem sikerült megtalálni. Feltevés ezek szerint tehát az volt, hogy a gyilkosság nem abban a helyiségben követtetett el. A hulla megvizsgálása alkalmával a hátán, dacára, hogy arccal volt a teknőbe borulva, hullafoltok, sőt már bizonyos fokú feloszlás nyomai is látszottak. A halált a fejre okozott baltacsapások okozták. Arra lehetett ezekből következtetni, hogy a halált okozó sérüléseket az áldozat fekvő helyzetben kaphatta. A hulla egyik karján és a csípőjén sajátságos, négyszögletű, apró beszáradt foltokat is lehetett felfedezni, aminek okát egyelőre nem lehetett megállapítani. A másik villában, — a meggyilkolt lakószobájában — ahol tulajdonképpen a házmesteri lakás is volt, a cipők előkerültek, úgyszintén megtaláltatott a fejsze is, mellyel a gyilkosságot elkövették. A fejszét alaposan megvizsgálva, a fejszenyelet befogadó nyílás vasszélének széle a hulla testén felfedezett, beszáradt négyszögletű foltoknak megfelelt.

Összevetve ez adatokat, megállapítást nyert, hogy az elhalt szobájában lefekvésre készült, mikor a gyilkos baltacsapásokkal megölte, majd a gyilkos a hullát, azon célból, hogy azt eltüntesse, az ágy alá gyömöszölte, mely műveletnél a fejszével is próbálta a holttestet jobban az ágy alá tolni (így keletkeztek a beszáradt, négyszögletű foltok). A hulla az ágy alatt maradt bizonyos ideig, majd azt

a tettes iparkodván még jobban elrejtteni, onnan a másik épületben levő mosókonyhába hurcolta.

Ezek a példák élénken illusztrálják, hogy a halál körülményeit, annak mikénti elkövetési módozatait stb. a szakértő orvosi vizsgálatokkal karöltve fogantatosított alapos és tüzetes helyszíni szemle van hivatva megállapítani. Körültekintő és lelkiismeretes munka rendszerint mindig megoldja a legkomplicáltabbnak látszó rejtélyt is.

Függelemsértés.

Irta: Dr. CZIÁKY FERENC hadbíró őrnagy.

Felületes szemléletre alig hinnők, hogy e mögött a ridegen hangzó szó mögött miféle komoly és jelentőségteljes tartalom rejlik. Csak ha megnézzük ezt a tartalmat, akkor fogjuk megérteni annak komolyságát és jelentőségét.

Először is azzal kell tisztába jönnünk, azt kell megvizsgálnunk, hogy mi tulajdonképpen a függelem és vajjon van-e arra az állam életében szükség?

A függelem mint szó, első tekintetre is megmutatja, hogy e fogalom valamilyen függést, valaminek való alárendeltséget jelent. Ez ennek a szónak legközvetlenebb, jelentéstani értelmezése. Távlatosabb megvilágításban jelenti az egyének közt a szerzett jogok elismerését: a kor, a tekintély, a felsőbbbbség tiszteletét, az egyéneknek a közszel szemben való olyan alárendeltségét, melyből az folyik, hogy az egyén amaga szűk körű érdekeivel a köz magasabbrendű érdeke előtt meghajolni tartozik. Ebben a vonatkozásban tehát a függelem már úgy jelenik meg az egyénnel szemben, mint egy áldozathozatalt követelő fogalom, mint egy egy olyan erő, ami az egyént önmegadásra inti, önzésének korlátot szab és az egyén szabadságával szemben megkötő, lenyűgöző erőként jelentkezik.

Önként kínálkozik itt nekünk az a kérdés: vajjon szükség van-e erre az erőre; szükség van-e olyan irányú berendezkedésre, hogy az egyén cselekvési szabadságának határa legyen, hogy az emberi önzés elismermi kényszerüljön egy magasabb erőre, hogy az egyén függési viszonya jogilag körülírassék?

Minderre szükség van! Szükség pedig azért, mert nem képzelhető el a legkisebb emberi csoportosulás sem, ahol minden ember teljes cselekvési szabadsággal bír, ahol ne lenne alá- és fölrendeltségi viszony, ahol ne lenne magasabb cél, amire az emberi csoport törekszik és amely cél megvalósításáért a csoport egyénei önzetlen tevékenységükkel dolgoznak.

Már pedig ha igaz az a tétel, hogy az emberi csoportosulások közt a legtökéletesebb alakulat az állam, akkor ebből logikusan csak az következik, hogy az állam is csak akkor és addig állhat fenn, amíg benne a függelem intézményesen biztosítva van, vagyis az állam minden egyes polgára elismeri azt, hogy az állam érdeke az ő egyéni céljai felett áll és hogy neki e célok előtt meg kell hajolnia, magát alá kell rendelnie. Ebből a felismerésből folyik azután az egyén részéről a szerzett jogok tisztelete is, mert hiszen minden józanul gondolkozó egyénnek — már saját jól fel-fogott érdekében is — be kell látnia, hogy ő is csak akkor számíthat saját, szerzett jogainak elismerésére, ha ő elismeri mások szerzett jogait és ha ezen elismerése által is hozzájárul az államnak ahhoz a törekvéséhez, hogy a szerzett jogok tiszteletét biztosítsa.

Ha végig tekintünk az emberiség fejlődésének történetén, mindenütt azt fogjuk látni, hogy a függelem volt az a legelső fogalom, ami a népek tiszteletének oltárára került és az a vestatúz, amiből egy nép életének energiái táplálkoztak. Népről csak ott és akkor beszélhetünk, ahol és amikor az embercsoportokat a függelem szükségességének fogalma hatja át és a benne rejlő helyzeti erő tartja össze.

Igy volt ez a magyarság életében is. A régi irásokból tudjuk, hogy Etelközben az ősmagyarok vérszerződést kötöttek. A vérszerződés a magyar történelemben úgy mutatkozik, mint a függelem eszméjének első alkotmányos elismerése. Ebben mondták ki

a hét törzs egyesülését; itt ismerték el Árpád fejedelem személyében azt az egyént, akinek szava az állam-egységet fogja jelenteni; akinek személyében a legfőbb előjáró lesz megtestesítve, aki akaratának engedelmeskedni tartozik minden szabad magyar; aki a hadak ura, a hadnagyok parancsnoka léssen. Így kapott szervezetet a magyar nép, hogy a honfoglalás után megalakítsa a magyar államot.

Ugyanígy utat járt meg minden nép, amíg a törzsi alakulásból az állammá fejlődés magaslatára eljutott.

Azonban minden állammak gondolnia kell azzal a lehetőséggel is, hogy lesznek olyan egyének is, akik egyéni érdekeiket, önös emberi céljait majd nem fogják alárendelni akarni a közös célnak, a közös eszmének, vagyis nem ismerik el a függelem szükségességét. Hiszen még a kultúra mai magas fokán álló emberek lelkében is gyakran felébrednek az atavisztikus, féktelen emberi ösztönök. A ma fia is gyakran kerül abba a helyzetbe, hogy lelkiileg fellázad az állampolgári kötelesség ellen, nem akar meghajolni a közérdek előtt, százszázalékos cselekvési szabadságot követelve maga részére és felébrednek benne a romboló, a forradalmár emberi hajlandóságok. Ebből a célból az államok a legrégebb időktől napjainkig mindig és mindenütt alkottak olyan — a köz érdekében fogant — szabályokat, amik e függelem szükségességének tagadóit, mint a közbéke megbontóit, mint engedetlenkedőket súlyos büntetéssel sújtották. Ime, így jött létre a függelemsértés, mint minden állam egyik alapvető büntető jogszabálya.

Ha felütnük a magyar nemzet történelmét, már a legrégebb időkben azt olvashatjuk, hogy a függelem ellen vétőket mint „közbüntetteseket” igen szigorúan büntették. Így Kézai Simon mester krónikájában azt írja: „Aki a hadbahívásra meg nem jelent, azt ősi szittya szokás szerint karddal hasították ketté.” Aki pedig a hadban gyáván viselkedett, azt mint gyászmagyart kizárták a nemzet testéből.

Ime itt kapjuk a katonai büntető törvénykönyvünkben ma is élő függelemsértésnek ősi magyar történelmi alakjait.

Ebből is láthatjuk, hogy a függelem a régi magyar államéletben is alapvető elvként tiszteltetett, mert már ezer évvel ezelőtt is felismerték azt az igazságot, hogy ahol nincs függelem, ott nincs összműködés, ott megdől az állam.

A magyar történelem még arra is megtanít, hogy a magyar nemzet akkor volt nagy és erős, amikor tagjait a katonás szellem hatotta át, vagyis amikor a függelem eszméje, a köz szolgálata, a haza áldozatkészséges szeretete fogta át és fűzte egybe a magyar lelkeket.

A közelmúltban lezajlott forradalmakból is felismerhetjük a függelem épségben tartásának fontosságát.

A világháború folyamán ellenségeink a röpcédulák millióival árasztották el a frontokon harszó katonáinkat, amelyekben arra bujtogatták őket: ne engedelmeskedjétek tisztjeiteknek, parancsnokaitoknak, kövessétek egyéni érzéseiteket, menjétek csak önző céljaitok után, menjétek haza! Vagyis e propaganda-háború a hadseregünk alapkövét: a fegyelmet támadta meg; a függelem ellen intézte romboló támadásait. És amikor a fegyelem megbomlott, hadseregünk elvesztette erkölcsi értékét és elvesztettük a világháborút, noha katonailag veretlenek maradtunk.

Ebből a közelmúltból levonhatjuk tehát azt a tanulságot, hogy a világháború ezer dicső tette, a temérdek élet- és véráldozat azért maradt eredménytelenül, mert az egyénekben felborult a tekintélyek, a szerzett jogok tisztelete; a függelem elismerése. Vagyis az 1918 novemberi katonai forradalom úgy nyilvánkozott meg, mint egy óriási méretű nagy függelemsértés, ami eltörte a fegyelem gátjait, lelökte piederstüljáról a függelem eszményét. Mindenki megszűnt engedelmeskedni; a katonák önző emberekké lettek, elfutottak a közél szolgálataától, futottak a lidérfényt kergetők kábult érzékével a maguk önzésének dőlőbájai után! Mindenki a maga céljait hajszolta, mindenki azt akarta tenni, amit neki az emberi önzés diktált: mindenki csak nyerni akart és közben elvesztett a régi haza, a szülőföld... Nagymagyarország! Megfakult a modt ezeréves dicsősége! Elvesztett a magyar faj uralmi

helyzete, ami azelőtt a Kárpátoktól az Adriáig terjedt! A magyar nemzet, amelyik azelőtt évszázadokon védte Kelet kapuját és évszázadokon át mint nagyhatalom érezette súlyát, ma Európa leigázott, letipott népei közé került. E veszteségből támadt sokmillió magyar ember nyomorúsága: otthonukból kiűldözött magyarok, feldúlt udvarházak... néma templomok, bezárt magyar iskolák, zokogásba fulladt magyar nóták... négy millió rabságba került magyar... álmatlan, nyugalmat nem hozó magyar éjszakák!

Ime, magyar testvéreim: ez lett az 1918. évi függetlenségünk magyar történelmi következménye.

Viszont e történelem tanulságaként megmutatja a feltámadás útját is: a függetlenség fel kell kerülnie a régi oltárra! Tisztelnünk kell a szerzett jogokat, mert azok mögött a munka becsülete és a múlt tisztelete rejlik. Meg kell tanulnunk azt, hogy parancsolni csak annak van joga, aki ehhez hosszú engedelmség útján jutott el.

Mindenkor, minden tettünkben annak az érzésnek kell uralkodónak lennie, hogy nem annyit érünk, amennyit emberi erőnkkel önös céljaink közül megvalósítani bírunk, hanem az a magyar becsület igazi értékmérője, hogy fajunk sorsát mennyire vittük előre.

Végül — arra az időre, ha hívni fog a haza — az önzők, a csüggedők, a kicsinyhitűek és a renitenskedők részére jegyezzük elő, vessük emlékezetbe az ősi magyar jogszabályt: „Aki pedig a hadbahívásra meg nem jelenik, karddal hasított ketté! Aki pedig a hadban gyáván viselkedik, az ki lesz közösítve a magyar nemzet testéből“.

A fenti, általános szempontokon nyugvó fejtegetéseink után nézzük meg ennek a kérdésnek gyakorlati oldalát és megoldási módját is. Vagyis a továbbiak során vizsgálódásunk célja legyen e fogalomkörnek gyakorlati megvilágítása és főként a csendőrséget érintő szabályok gyakorlati ismertetése.

Előbbi fejtegetésünkben azt láttuk, hogy semmiféle emberi csoportosulás nem végezhet komoly, alkotó munkát akkor, ha és amennyiben tagjait a fegyveltség szükségességének tudata át nem hatja és ha a független eszméje ott intézményesen biztosítva nincsen.

Mondottuk volt azt is, hogy minden rendnek a fegyveltség az alapja és hogy ennek fenntartásáról és biztosításáról büntető jogszabályok gondoskodnak.

Mégis — ha azt vesszük vizsgálat tárgyává: hogyan nyilvánul meg a fegyveltség a polgári és hogyan a katonai és illetve csendőrtársadalomban, akkor azt látjuk, hogy e kétféle társadalom másképpen gondoskodik a fegyveltség fenntartásáról és biztosításáról.

A katonaság és a csendőrség az egyéneinek kötelezően előírja azt a helyet, ahol szolgálatukat el kell látni; megjelöli kötelező erővel a szolgálat nemét, gyakran a szolgálat idejét és módját is.

Ezzel szemben a polgári társadalom a szabad munka, a szabad verseny, a költözködési szabadság elvein épül fel.

Ebből a szervezeti alapkülönbségből folyik azután az a helyzet, hogy míg a polgári büntetőtörvénykönyvünk egészen a legutóbbi időkig nem érezte szükségét egy olyan büntető szabály megalkotásának, ami a polgári társadalom rendjét lett volna hivatva védeni — és így közvetve a fegyveltséget biztosítani — addig a katonai szervezetek a legrégebb időktől fogva legelső feladatuknak tekintették a függetlenség és erélyes megtorlásáról büntető szabályok révén gondoskodni.

Igaz, hogy a polgári büntetőtörvénykönyvek is tartalmaznak szétszórt intézkedéseket a hatóságok védelméről, a szerzett jogok tiszteletéről, az államfő tekintélyének védelméről, azonban ezek a szabályok nem fejezték ki olyan erővel a társadalom alapjának, a rendnek védelmét, mint a katonai szervezetben a függetlenséget magában foglaló szabályok.

A csendőrséget megalkotó törvény kimondja, hogy a csendőrség „katonailag szervezett őrtestület“. Így tehát ebből következik az, hogy a csendőrség mint testület a katonai szervezettel azonos renddel bír; tagjait ugyanazon független érzése hatja át. Ebből folyik azután a csendőrségi szervezeti utasítás azon rendelkezése, hogy a csendőrség a katonai büntető és fegyelmi fenyítő jog hatálya alatt áll.

A csendőrségi testületnek tagjai a polgári társadalomból önkéntes belépés folytán lesznek e katonailag

szervezett testület tagjaivá. A belépéskor a csendőrségi kötelezőt ír alá, amellyel az állammal szerződéses viszonyba lépve kötelezi magát a csendőrségi szolgálat ellátására és a csendőrség részére megalkotott szervezeti szabályok elismerésére.

Ez a kötelező a csendőrségi szolgálatának *magánjogi* alapja.

De van ezenkívül e szolgálati viszonyok egy erkölcsi alapja is: a csendőrségi eskü. Ez eskü szövegében igéri meg minden csendőr, hogy az államfő, a magyar alkotmány és hazánk szentesített törvényei iránt hűség és hódolattal viseltetik. Itt igéri, hogy kötelességeit és mint csendőr a közrend, közcsend és közbiztonság szolgálatában és mint katona a hadi szabályok és törvények szerint mindenkor és mindenben teljesíti és hogy előjárói és feljebbvalói parancsainak készséggel engedelmeskedik.

Ezen esküvel megerősített kinyilatkoztatások adják meg a csendőrségi szolgálatának *közjogi* alapjait és teszik a polgári társadalomból önként átlépett egyént jogilag a csendőrségi testület alanyává.

Ez azon bázis, amin a csendőrségi testületnek a csendőrségi szervezetre nézve a különféle szervezeti utasításokban megállapított jogai és kötelességei nyugsznak.

Ezen alapszabály az új Cs—1. Utasítás 14., 15. és 17. pontjaiban foglalt rendelkezések, amelyek előírják, hogy a csendőrségnek a katonai büntető és fegyelmi fenyítő szabályok hatálya alatt állnak.

Ezért terjed ki a katonai büntetőtörvénykönyv (kbtvk.) 145. §-ában körülírt függetlenség a csendőrségi testület tagjaira.

Az azonban — mielőtt a függetlenséget védő büntetőjogi szabályokat tárgyalnánk — fel kell itt vetnünk és meg kell ösmerkednünk néhány alapvető fogalommal.

Az első kérdés ez: kivel, vagy kikkel áll a csendőr az alárendelt, illetve előjáró viszonyában és kikkel szemben kerülhet a feljebbvaló és illetve alattos helyzetébe?

A Szolg. Szab. I. Rész 53. pontja szerint *előjáró az*, akit a szerves tagozás, a szolgálati utasítások vagy különös rendeletek értelmében a *parancsadás joga megillet* mindazokkal szemben, kik parancsaihoz utalva vannak és ezáltal neki alárendeltek.

A feljebbvaló fogalmát pedig a Szolg. Szab. I. Rész 51. pontja a következőleg írja körül: „A fegyveres hatalom és csendőrség minden tagja *feljebbvaló* mindazokkal szemben, kik ugyanazon állománycsoportban nálánál *alsóbb rendfokozatban* (rangosztályban) állanak.“

Míg az 52. pont első bekezdése az állománycsoportokon kívül rendezi és határozza meg a feljebbvaló és alattos viszonyát.

Ezekből kitűnik, hogy az előjáró joga több mint a feljebbvalóé, mert előbbi a parancsadási jog is megilleti, amivel szemben az alárendelt engedelmségi kötelessége áll fenn.

A Szolg. Szab. 54. pontja pedig azokat a különleges eseteket sorolja fel, amelyekben a feljebbvaló is parancsadásra jogosulttá lesz és így az előjáró jogviszonyába juthat.

Itt, e ponton fel kell vetnünk és el kell döntenünk egy kérdést. Az új Cs—1. Utasítás XI. fejezete a felszólított szolgálatról értekezvén, 521. a)–h) pontjaiban felsorolja azon hatóságokat és hatósági személyeket, akik a csendőrsöket, járőröket és egyes csendőröket az idézett Utasítás 64. pontjában felsorolt szolgálati feladatok elvégzésére közvetlenül felhívás útján is igénybe vehetik. Vajjon a fenti értelemben ezen hatóságok, és hatósági személyek a felhívott csendőrökkel szemben előjárókként, illetve feljebbvalókként szerepelhetnek-e?

A feleletünk csak egy lehet: nem! Nem előjárók és nem feljebbvalók!

A most felsorolt hatóságok és hatósági személyek ugyanis a polgári társadalom tagjai, akikkel szemben a csendőrségnek a katonai fegyelmi és büntető szabályok által védett függetlenségi viszonyban nincsenek.

Ez nem jelenti azt, mintha e polgári hatóságok és hatósági személyek törvényes felhívásait a csendőrsök, járőrök és egyes csendőrök figyelmen kívül hagyhatnák és teljesítését megtagadhatnák. Ehhez nincs joguk és ha mégis teszik, ezért büntetőjogilag vagy fegyelmiileg felelni tartoznak. A különbség ott és abban fog megnyilatkozni, hogy az ilyen felhívás teljesítésének megtagadása sohasem bírálható el függetlenség gya-

Sztranyavszky Sándor államtitkár (középen, polgári ruhában) július 31-i hévízi látogatása alkalmával az üdülő esendőrtisztek és hozzátartozóik társaságában.

nánt, mert függelemsértés csakis olyan egyénekkal szemben követhető el, akik az előljáró vagy feljebbvaló viszonyában állanak a tettesként figyelembe jöhető esendőregyénekkel szemben, míg ha pl. egy előljárótól kapott szolgálati parancsot tagadnak meg, az mindenkor függelemsértés gyanánt lesz elbírálva.

A függelemsértési cselekmények két nagy körben mozognak:

az elsőbe a szolgálatban elkövetett engedetlenségek; míg a másodikba az előljárók és feljebbvalók iránt tartozó tiszteletnek szándékos mellőzési esetei tartoznak.

Az első körbe tartozó cselekmények szolgálati jogviszonyból erednek és engedetlenségben nyilvánulnak meg. Vagyis szolgálati parancs egyfelől és engedetlenség másfelől — mint két ellentétes irányú erő — állnak szemben.

E körbeli cselekmények elbírálásánál gondos megfigyelés tárgyává kell tennünk: vajjon a szolgálati parancsot arra jogosított egyén (előljáró) adta-e ki, vajjon annak tartalma nem volt-e olyan felhívás, amit az — aki a parancsot kapta, vgyis az — alárendelt a Szolgálati Szabályzat I. Rész 66. pontja értelmében jogosan, felelőtlenül megtagadhatott.

Meg kell továbbá vizsgálnunk: vajjon a parancs a szolgálat, vagyis a köz, a katonai fegyelem érdekében álló volt-e, avagy az előljáró által szeszélyből, feleslegesen, a parancsadási hatalom oktalan fitogtatása végett adatott-e ki.

Igy a esendőrtől csak olyan szolgálati parancs teljesítése követelhető, ami a esendőrségre érvényes szolgálati szabályok és utasítások szerint a esendőrségi szolgálat körébe esik és amit a esendőrszolgálat lényege megkövetel.

Nem kevésbé fontos annak a körülménynek felde-
rítése sem, vajjon az, aki a parancsot kapta, a paran-

csot kiadóval szemben engedelmisségi kötelezettségben áll-e, vagy sem?

Ott, azokban az esetekben, ahol és amikor a fentiek szerint felvethető kérdésekre nemleges feleletet nyerünk, nem lehet szó általában függelemsértésről, illetve nem forog fenn a függelemsértésnek ezen első köre.

A függelemsértés fogalomkörében nem szabad azt sem figyelmen kívül hagynunk, hogy az előljáró legnagyobb joga: a parancsadási jog azzal a kötelezéssel jár együtt, hogy a kiadott parancsaiért az előljáró felelősséggel is tartozik. Felelőssége abban nyilvánul meg, hogy a parancs a szolgálati érdekből adatott, hogy tartalmilag teljesíthető, célját illetően: közérdekű, alkalmi indokát nézve szükséges. További fontos kellék az is, hogy a parancs minőségére nézve nyílt, világos, félreértésmentes legyen.

Nem szabad azt sem figyelmen kívül hagyni, hogy az előljárónak nemesak jogai vannak, hanem a jogokkal szemben a kötelezettségek egész sorozata áll, amint azt a Szolg. Szab. I. Rész 17. és 18. §§-ai részletesen körülírják. Ezek a kötelezettségek a garanciái annak, hogy az előljáró parancsadási joga nem fog zsarnoki önkényeskedéssé fajulni és nem állhat olyan helyzet elő, amiből az alárendelt egyoldalú kiszolgáltatottsága származhatna.

A esendőrség, — épp úgy, mint a honvédség is — bár felépítésében arisztokratikus jellegű, lényegében a legdemokratikusabb szervezet, mert keretében a parancsnoki jogok és kötelezettségek egyensúlyban állanak és mert ott az előljáró és alárendelt egymásközi helyzete is a jogok és kötelezettségek viszonyosságára van felépítve. A esendőrtestületben a rendfokozatok elérése, az előljárói jogok elnyerése, a parancsadási jogának megszerzése ugyanis nem az egyénnel veleszületett előjog, hanem a hosszú, alulról kezdődő szolgálatok révén, munkával megszerzett jog az; így e jogokban a munka tisztelete és honorálása nyilatkozik meg.

A függelemsértés második körébe azok a cselekmények tartoznak, amelyek által az előljárók vagy feljebbvalók iránti köteles tisztelet szándékosan sértetik meg. Ez a kör tehát több tekintetben különbözik az előbb ismertetett körtől.

Az első különbség ott mutatkozik, hogy az e körbe tartozó cselekmények passiv (szenvedő) alanya a feljebbvaló éppen úgy lehet, mint az előljáró.

Különbséget kell abban is látnunk, hogy itt a függelem ellen vétő tettes és a sértettként figyelembe jöhető feljebbvaló, vagy előljáró személyét nem kell, hogy egy közeli szolgálati jogviszony, egy kiadott szolgálati parancs, egy azonos természetű szolgálati kör, avagy a személyes ismeretség kelléke összefűzze.

Itt szembekerülhet egymással két olyan egyén, akik azelőtt egymást soha nem látták, soha nem ismerték, közös érdekű szolgálati kötelekben nem állottak és nem állanak.

Szükséges azonban az, hogy a függelemsértő tettes annak tudatában kövesse el a cselekményét, hogy olyan egyénnel áll szemben, aki neki feljebbvalója, illetve akivel szemben ő köteles tisztelettel tartozik.

Ha ez a tudat hiányzik, úgy a függelemsértés e neme nem valósul meg.

Igy pl. nem lehet függelemsértésről szó akkor, ha egy csendőregyén egy előtte személyileg ismeretlen polgári ruhában levő tisztet — utóbbinak e jellegét nem ismerve — éleszóval vagy tettelesen is megsért. Nem lehet szó erről azért, mert a sértés elkövetése időpontjában nem tudta és nem tudhatta azt, hogy a polgári ruhában vele szembe került egyén tiszt, tehát olyan egyén, aki neki feljebbvalója.

Szükséges továbbá a függelemsértés e körébe tartozó cselekményekhez az is, hogy azok szándékosan követtessenek el. Ha a tisztelet véletlenségből, elnézésből vagy a kellő körültekintés hiánya folytán mellőzött, nem lehet szó függelemsértésről, hanem csak fegyelmi kihágásról.

Az előbbi körrel szemben ez is különbségként jelentkezik, mert az első körbe tartozó cselekmények gondatlanságból is elkövethetők. Így pl. egy fontos szolgálati parancs teljesítésének gondatlanságból történt elmulasztása is függelemsértést képez.

Itt a tiszteletsértésnek különféle módja képzelhető el, a hetveke, meggondolatlanúság szülte visszafeleseleéstől kezdődően a szóbeli és jelképes sértéseken át egész a gyilkossági szándéktól hajtott tettelegességig.

Az szinte magától értetődő dolog, hogy e fokozatokkal arányban áll a tettesre váró megtorlás is.

Itt a függelemsértés ezen körénél bővebb figyelmet érdemelnek azok a tiszteletsértések, amelyek rágalmaszban vagy becsületsértésben állnak.

A kbtkv. mai érvényes rendelkezései és a katonai igazságszolgáltatásnak e kérdésben ma kialakult joggyakorlata szerint a helyzet a következő:

A tetteleges hántalmazásban nyilvánuló és az előljáró (feljebbvaló) ellen intézett sértések: függelemsértés büntettként (kbtkv. 147—148., 152—154. §-ai) bíráltnak el. Vagyis ezen cselekmények minősítésénél kizárólag a fegyelmi szempontok megvédésére helyeződik a súly.

Az előljáró (feljebbvaló) ellen elkövetett kisebb természetű és csak szóbeli sértésekben megnyilvánult cselekményeket a kbtkv. 156. §-a alapján függelemsértés vétségének veszik. Tehát ezen cselekmények megtorlásánál is a fegyelem fenntartásának érdeke érvényesül.

A szóbeli vagy tetteleges becsületsértéseket, ha azok szenvedő alanya nem előljáró és nem is feljebbvaló, mint becsületbiztonság elleni vétségeket bírálják el azzal a hozzáfűzéssel, hogy itt a büntető eljárás csak a sértett fél kifejezett kívánatára indulhat meg.

Itt tehát a sértett becsületének védelmében merül ki a büntető eljárás célja.

Amennyiben e — a testi hántalmazásban vagy gyalázásban megnyilvánult — becsületsértéseket tiszték egymás között követték el, vagyis úgy a sértő, mint a sértett tiszt — anélkül azonban, hogy köztük a sértés elkövetésekor kölcsönös szolgálati viszony (alá- és fölérendeltség) fennállt volna — úgy a kbtkv. 516. §-ának rendelkezései szerint az ilyen becsületsértést mint becsületsértés büntettként bírálják el. Vagyis ez esetben nemcsak a sértett egyéni becsülete, hanem a tiszt állás

közös becsülete is jogvédelemben részesül és a hangsúly főképpen az utóbbin van.

Míg a hatóság előtti hamis vádolást — ami a polgári btkv.-ben „hamis vád“ alatt ismertetett bűncselekménynek felel meg — rágalmasz büntettként (kbtkv. 514. §.) minősítik és hivatalból üldözik.

Ezen legutóbbi esetekre nézve megjegyzendő, hogy azok a cselekmények, amelyek a fentiek szerint tiszték közti becsületsértés büntettként, avagy rágalmasz büntettként képezik, magukba olvasztják a függelemsértés vétségét (kbtkv. 156. §.) is. Vagyis ezen esetekben az előljáró (feljebbvaló) ellen emelt hamis vádban, illetve súlyos becsületsértésben nyilvánuló tiszteletszegés nem lesz külön minősítés tárgyává téve mint függelemsértés, hanem beleolvad a tiszték közti becsületsértés, illetve a rágalmasz büntettként fogalmi körébe.

E ponton fel kell vetnünk és meg kell világosítanunk egy kérdést: a valódiság bizonyításának kérdését.

A kbtkv. 516. §-a — amely tudvalevőleg a tiszték közt előforduló és büntettek gyanánt büntetendő becsületsértések törvényes körülírását tartalmazza — második bekezdésében a büntető eljárásban terheltként (vádltként) szereplő sértőnek megadja azt a jogot, hogy gyalázó állításainak valódiságát igazolhassa. Hozzáfűzve, hogy — ha ez a bizonyítás sikerül neki — büntetlenül marad.

A közönséges becsületsértés tekintetében pedig a 763. §. 2-ik bekezdése engedi meg a valódiság bizonyítását. Ehhez a védekezési módhoz azonban azt a megszorítást fűzi, hogy ha a becsületsértés tárgyát képező állítás a családi élet belső titkaira vonatkozik, továbbá az esetben is, ha az olyan cselekményt foglal magában, ami csak más, egy harmadik személy kívánatára üldözhető büntetőbíróilag, úgy a valódiság bizonyítása nem engedhető meg, nyilván azon okból kiindulva, hogy ez a védekezési jog nem terjedhet a családi szentély falain is túl és senkinek sem lehet joga ahhoz, hogy védekezése során egy harmadik — a bűnperben nem szereplő egyén — belső dolgait terjessze ki a büntető eljárás nyilvános megbeszélése során.

A most törvényhozási előkészítés alatt lévő új kbtkv. tervezete a függelemsértés fogalmi körét illetőleg a következő elvi álláspontokat juttatja érvényre:

A bűncselekmény törvényes meghatározásánál meghatározza a függelemsértés kettős fogalmi körét: 1. az előljáró vagy feljebbvaló iránti tisztelet mellőzését és 2. a szolgálati parancsnak nem engedelmességét.

Leszögezi tényként, hogy a tiszteletszegés miatt a büntető eljárás csak felhatalmazásra indulhat meg akkor, ha e tiszteletszegés olyan rágalmaszban vagy becsületsértésben áll, amely a becsületvédelmi törvény (1914:XXI. t.-c. 8. és 9. §-ai) értelmében csak felhatalmazásra volna üldözhető.

E törvényes rendelkezés oka abban rejlik, hogy a szövegben lévő törvényjavaslat a honvéd büntetőbírókodás körébe tartozó egyének által elkövetett közönséges bűncselekményeket elvileg a polgári büntető törvénykönyv szabályai szerint kívánja elbíráltatni.

Ebből folyik annak az átgondolása is, hogy a rágalmasz vagy becsületsértés által elkövetett függelemsértésnek lehetnek olyan esetei is, amikor közzolgálati tekintetek, vagy állambiztonsági érdekek nem teszik kívánatossá az eljárás megindítását, amikor a felhatalmazás megadása meg fog tagadtatni az erre törvényileg hivatottak által.

Viszont nem zárkozik el a javaslat attól sem, hogy a függelemsértés fenti eseteiben a tettes (vádlt, terhelt) nek joga legyen ahhoz, hogy állításainak igaz voltát bizonyíthassa s így a büntetéstől mentesüljön.

Természetesen ez a bizonyítási jog, ez a védekezési szabadság nem korlátlan. Korlátokként az alábbi körülmények jönnek figyelembe: Először is a katonai szolgálati érdek az, ami fontosabb, mint a vádlt (terhelt) egyéni védekezési joga, mert a köz érdeke előtt az egyéni érdekek háttérbe kell szorulnia.

Továbbá a becsületvédelmi törvény (1914:XXI. t.-c.) 13—15. §-aiban felsorolt esetekben sincs megengedve a vádltként az, hogy a híresztelt tényeknek, vagy tényre utaló kifejezéseinek valódiságát igazolhassa.

Végül kimondja a javaslat, hogy a valódiság igazolása esetén is megállapítható a függelemsértés és felelősségre vonható a sértő akkor, ha a tényállítás, vagy a használt kifejezés módja és körülményei

A drezdai női rendőrség. A legtöbbször amszterdami nemzetközi rendőrségi kongresszuson nem voltak nagyon elragadtatva a női rendőrségek használhatóságától.

olyanok, hogy azokból nyilvánvalóan kiérzik a köteles tisztelet szándékos mellőzése. Ebben az elvben tehát szigorúan megvonja azokat a határokat, amelyekben belül a sértő védekezési joga mozoghat és ameddig ez a védelem a fegyelmi követelmények megsértése nélkül elmehet.

Öt évig terjedhető börtönnel bünteti a javaslat azt a katonai (csendőr) egyént, aki előljárójától szolgálati ügyből kifolyólag lovagias uton elégtételt kér. És pedig fennáll e sanctio arra az időre is, ha és amikor már ezen előjárói viszony időközben megszűnt volna.

E törvényes javaslat a fegyelem érdekét a lovagias elégtételkérés formájában fellépő védekezési anomáliával szemben igyekszik erélyesen megvédeni.

A függelemsértés formájában megnyilvánuló önbíráskodás ellen tartalmaz intézkedést a javaslat 76. §-a, amikor azon esetet szabályozza, ha valamely katonai (csendőr) egyén az előljárója vagy feljebbvalója részéről szenvedett súlyos sérelem feletti erős felindulástól ragadtatta magát a függelemsértésre.

A javaslat a függelemsértés aktív alanyainak körét a mai helyzettel szemben kiterjeszti, amennyiben eszerint a honvédségnek (csendőrségnek) összes egyénei — tehát a hadicikkekre esküvel nem kötelezettek is — elkövethetnek függelemsértést.

Végül a függelemsértés rendkívüli fontosságát jellemzi azon tény, hogy a kbp. (1912:XXXIII. t.c.) 433. §-a módot nyújt arra, hogy a függelemsértés leg-súlyosabb eseteiben (kbtkv. 147. és 148. §-ok) a rögtönítélő eljárásnak van helye és pedig anélkül, hogy ezen rögtönbíráskodást megelőzően kihirdették volna.

A törvényjavaslat éppen a világháború és a forradalom tapasztalatai alapján szintén elfogadja ezen álláspont elvi szükségességét.

Ime ezekben foglalhatók össze azok a törvényes intézkedések, amelyek arra vannak hivatva, hogy a csendőrtestületben a fegyelmet, mint e szervezet alapkövét, minden megrázkódtatástól megvédjék.

A csendőrvirtus.

Irta: GERGELY ENDRE ny. áll. százados.

A Csendőrségi Lapok f. évi 13. és 14. számában a fenti címen igen érdekes cikk jelent meg, amely szellemes és színes megírásánál fogva élvezetes olvasmányul szolgál. Igaz, hogy van benne többrendbeli állítás, amelyet nem tehetek a magamévá, de ezeket nem akarom szóvá tenni, mert nincsen szándékomban egy esetleges hosszabb vitát felidézni, amely a Csendőrségi Lapokban — mint oda nem tartozó kérdés — úgy sem dönthető el.

A csendőrséggel kapcsolatba hozott két fogalom azonban — a *pandur* és a *virtus* — arra készítet, hogy némileg eltérő véleményemnek kifejezést adjak.

A *virtus* olyas valami, amit mindenki ismer ugyan, de meghatározni meglehetősen nehéz. Mert sokféle van. A szebbik fajtáját az idézett cikk eléggé megvilágítja. Ez az, amelyet leginkább hűszárvirtusnak nevezhetünk, amennyiben közhasznú célja van; ha ilyen célja nincs, akkor ez is kárhóztatandó. A másik fajtája igen sok mindenféle a megjelölésére alkalmazható és a sok mindenféle között az italozás nem az utolsó helyet foglalja el. Mert, mondjuk, 10 liter bort egyhuzamban meginni, virtus. Persze csak amolyan magyar virtus. Mert például az ilyenfajta muszkavirtus ott kezdődik, hogy az ember a harmadik emeleti ablakból lelógatja a lábát az utcára, azután magába önt egy üveg rumot, azután — nem esik le.

A virtusnak ez a többféle és néha zavaros értelme az oka annak, hogy én ezt a kifejezést a m. kir. csendőrséggel nem szívesen hozom kapcsolatba. A m. kir. csendőrség a jó értelmű virtus dolgában bizonyára nem marad el más virtuosos testületektől, de én ezt a virtust szívesebben nevezem kötelességtudásnak és vitézségnek. Az olyan testületnél, amelynél első sorban a virtus az, ami az egésznek az eredményes működés alapját megadja, fontos, hogy lehetőleg csupa virtuosos emberből álljon. A virtuosos embernél azonban igen könnyen megesik, hogy rosszkor is kitör belőle a virtus, még pedig a virtus alantas formája is. Mivel pedig ebben kitünni sokkal könnyebb, mint a jó értelemben vett virtus esetleg áldozatos formái között, könnyen megesik, hogy ez az utóbbi rövideget szenved és az alantas virtus, mondjuk úgy, hogy az italozás és járulékal lesznek az illető testület legfőbb jellemzőivé, különösen, ha nincs meg az a vasabroncs, ami az egészet összetartja és a jó útról letérni nem engedi. Tagadhatatlan, hogy az, amit fentebb leírtam, meglehetősen alkalmazható az elmúlt pandurok jellemzésére, kivéve a ritka kiveendőket.

Hogy azután a jó értelemben vett virtus honnan származik egyik testületről a másikra, az másodrendű kérdés, sőt egészen mellékes is, mert, ha van betyárvirtus, pandurvirtus, huszárvirtus, legényvirtus, akkor lehet csendőrvirtus is, anélkül, hogy ezt mástól kellene származtatni, mert hiszen ez a virtus a magyar ember virtusa és akkor is meg volna, ha például huszár soha sem lett volna a világon. Mert hiszen előbb legény az ember, csak azután lesz belőle huszár, betyár, pandur vagy akármi, ha legény korában benne volt a virtus, benne marad az továbbra is, legfeljebb csak másképpen fejeződik ki.

Innen származik az a virtus is, amely a m. kir. csendőrségben is meg van, persze a fegyelem és a *csendőrszellem* által a kellő korlátok között tartott és megnevesített formájában.

A „megyei pandurok rátermettsége, szelleme és erénye“ olyan sok hibával és virtusbeli kinövés-sel volt eltakarva, hogy ezáltal a pandur-intézmény hivatásának teljesítésére képtelenné vált, amin nem változtatható az sem, hogy voltak közöttük derék emberek is. Ha ez nem így lett volna, akkor bizony nem cserélték volna fel a nyolevanas évek elején a nem nagyon népszerű csendőrséggel, de a szűkebb értelemben vett magyarországi közbiztonsági viszonyoknak az erdélyrészi közbiztonsági viszonyokkal való összehasonlítása ezt parancsolólag megkövetelte. Az a csendőrség, amely az erdélyi jó közbiztonsági viszonyokat megteremtette és fenntartotta, már 1876 óta magyar királyi volt és bizonyára sokkal jobban hasonlított közvetlen elődjéhez, a német szolgálati nyelvű, de 1868 óta a m. kir. belügyminiszter rendelkezése alatt állott csendőrséghez, mint a szűkebb Magyarország pandurjaihoz. Hiszen 1876 után is nagyrészt olyanok szolgáltak benne, akik már 1876 előtt is csendőrök voltak.

Hogy ebben az 1876 utáni, egyelőre még csak erdélyi m. kir. csendőrségben virtus is volt, azt néhány, Istennek hála, még élő tagja bizonyíthatja. De a virtuson kívül volt kemény fegyelme, tekintélye és csendőrszellem. Mindezt pedig, amivel a

pandurnál különb volt, a katonai szervezete adta meg neki. Ezért semmi túlzás sincs abban, ha azt valljuk, hogy a m. kir. csendőrség csak azért vált be, mert katonailag volt szervezve.

Mikor a nyolevanas évek elején a m. kir. csendőrséget az egész Magyarország területén megszervezték, az erdélyi csendőrség, amelynek semmiféle közössége nem volt a pandurokkal, volt az az anya, amely régi és új fiaival a többi Magyarországot elárasztotta, örökségül adva neki azt a *csendőrszellemet*, amelynek segítségével rövid idő alatt megtörte azt a betyárvilágot, amellyel a pandurok nem tudtak megbirkózni. Aki pandurt felvettek az új csendőrségbe, annak nem az volt a dolga, hogy abban a pandurvirtust, a pandurhagyományt terjessze, hanem hogy a csendőrszellemhez méltóvá hasonuljon. Voltak, akiknek sikerült.

Mint az igazság fényes ábrázata bajnoka jelent meg a csendőr Magyarországon, meg volt hozzá a virtusa is, de nem volt „potomos belü“, sem rezesorrú, nem nézte ki szegény, ki gazdag, nem nézte ki úr, ki szolga, de bűnöst futni nem hagyott, amiért tisztelet és becsület vált osztályrészévé, eredményes munkájával pedig az ország háláját érdemelte ki.

Ezért a m. kir. csendőrségnek a pandurokkal való minden közösségét ünnepélyesen megtagadom.

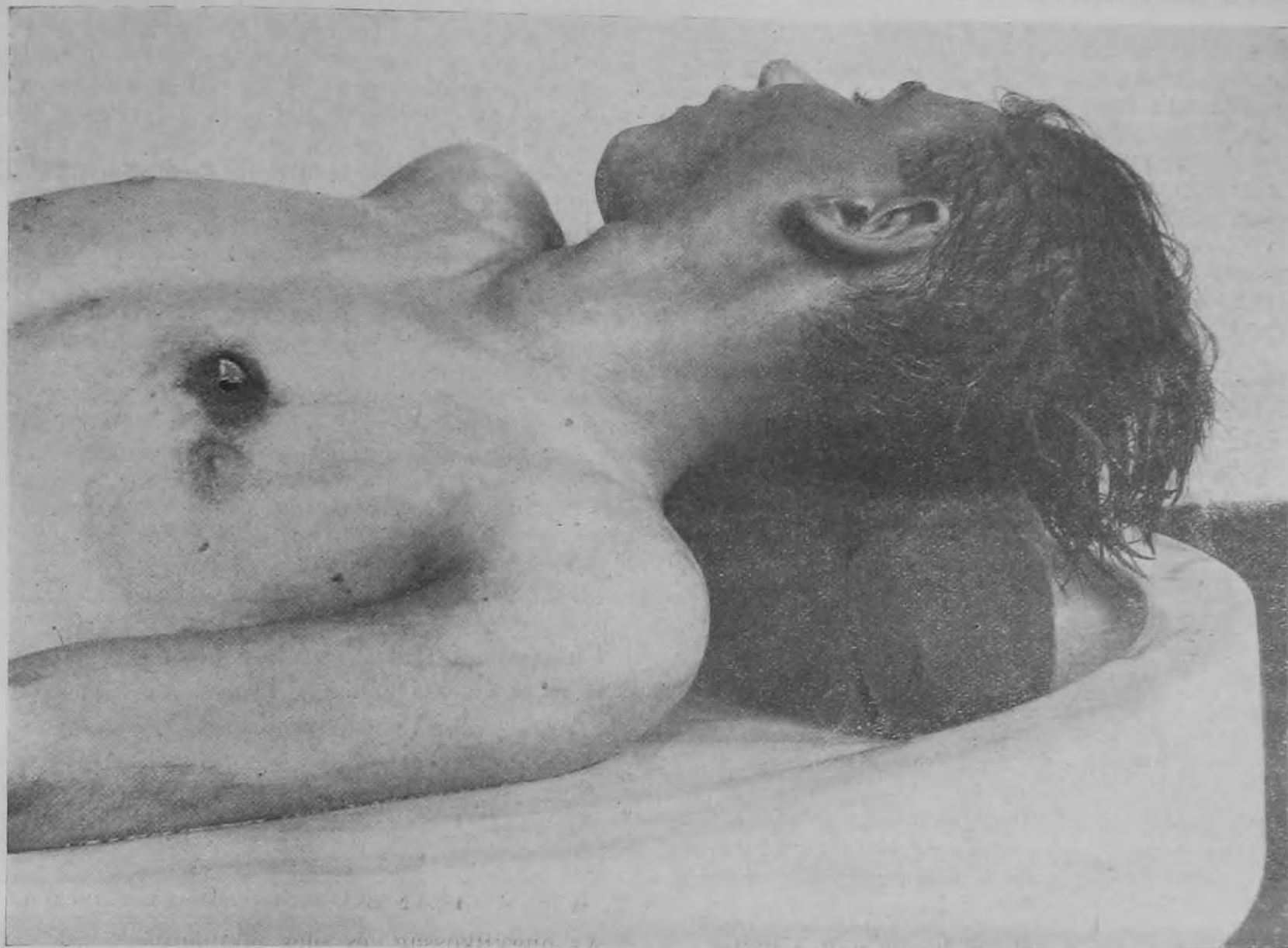
Különös löfegyverrel elkövetett öngyilkosság.

Irta: WIETRICH ANTAL dr. egyetemi tanársegéd.*

Az öngyilkosság és ölés elkülönítése különös jelentőséggel bír a bűnügyi gyakorlatban. Vannak esetek, melyek egyrészt már a halottvizsgálat egymagában is szolgáltat olyan adatokat, melyek alapján egyik vagy másik kérdésre feleletet adhatunk, viszont, szerencsére ritka esetben, az összes adatok figyelembe vétele mellett sem sikerül határozott véleményt nyilvánítani, illetőleg az összes körülmények tekintetbevételével sem tudjuk véleményünket a valószínűség vagy lehetőség határára felül emelni. Ez természetes is, mivel a külső behatásoknál nincsen olyan sérülés és az erőszakos halálnak olyan fajtája, amelyet a gyilkos igénybe ne vehetne, hogy cselekedetét szándékosan, az öngyilkosság leplébe burkolja. Magának az öngyilkosság bizonyítása viszont nagy nehézségekbe ütközik, mert azt a körülményt, hogy a halál előidézője maga az elhalt volt, a halottvizsgálat határozottan, minden kétséget kizáró módon igazolni nem tudja, azaz olyan bizonyítékot, amely a sérülésnek önkezdő eredetét igazolná, csak igen kivételesen szolgáltat. Ámbár az öngyilkosságnak nincsen tárgyi bizonyítéka, a halottvizsgálat, a boncolás, helyszíni szemle és a sértést okozó eszköz vizsgálata szolgáltat olyan bizonyítékokat, melyek összeegyeztetése az öngyilkosság megállapításánál döntő fontossággal bírhat.

Fontos még a nyomozás, illetőleg a vizsgálat megállapítása is, nevezetesen, hogy az elhalt tett-e olyan nyilatkozatot, amelyből öngyilkosságra lehet

* A budapesti kir. m. Pázmány Péter tudományegyetem törvényszéki orvostani intézetének közleménye (igazgató: Kenyeres Balázs dr. egyetemi ny. r. tanár).

1. ábra: A hulla bal mellén jól látható a lőtt seb bemeneti nyílása.

következtetni, volt-e oka tettének elkövetésére, megelőzően nem kísérelt-e meg öngyilkosságot, írt-e végrendeletet, búcsúlevelet, vagy tett-e oly intézkedést, mely elárulja az öngyilkosság szándékát. Sokszor a helyszíni szemle adatai erősítik meg az öngyilkosság gyanúját. Előfordult, hogy a tettes a cselekménye végrehajtására kiválasztott helyet virágokkal szórta be, ünneplő ruhába öltözött, lőfegyverét tükör előtt fordította maga felé stb., néha meg eltüntetni igyekszik azon jeleket, melyekből tettét fel lehetne ismerni.

Az öngyilkosság módja és eszközei változók. Ezt az életkörülmények, a divat, sőt az utánzás is befolyásolja. Az utóbbi igazolására elég, ha az újabban nagy számmal előforduló aszpirinnel történő mérgezésekre utalok.

Az eszköz vizsgálatából gyakran fontos következtetéseket lehet levonni, mert az élet kioltására kevésbé alkalmasnak látszó eszközök u. m. gilettepenge, házilag készített kés, lőfegyver, gyakrabban szerepelnek öngyilkoságnál, mint gyilkosság esetében.

Az alábbiakban idevonatkozó érdekes esetet közölhetek.

Az elmúlt év júniusában egy 17 éves műszerész tanuló átlőtt mellkasú holtteste került intézetünkben boncolásra, amely alkalommal a mellkas bal oldalán az emlőbimbótól 4 cm.-nyire jobbra és az attól húzott vízszintes felett 1 cm.-rel, egy nagyjában tojásdadalakú, 4 cm. hosszú, legnagyobb dom-

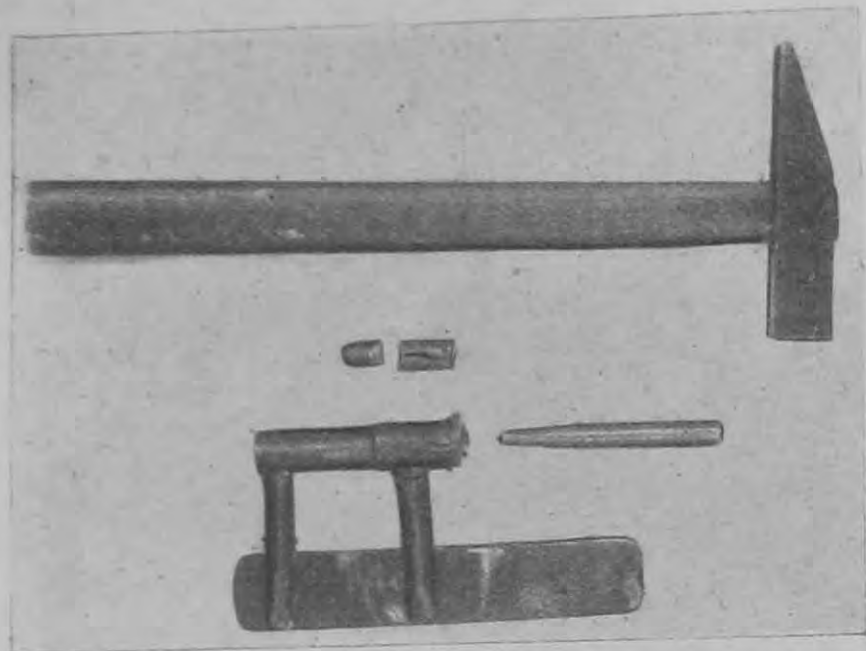
borulatánál 3 cm. magas, fekete színű, füstesapadékos udvart találtunk, melynek jobb széle közepén egy 7 cm. átmérőjű, szabályos köralakú, meredek szélű anyagihiány mutatkozott (bemeneti nyílás). Ezen sérülés bal oldalán, 1 cm. széles körívnek megfelelő területen, a bőr sárgásbarnásan elszínesedett, pergamentszerűen beszáradt és az itt található szőrszálakon perzselés nyomai voltak felismerhetők. A holttest balkezének középső ujj II. ízperce tenyéri felszínén, az orsócsonti oldalra is ráterjedő, háromszögalakú esik képében elhelyeződött füstcsapadéknymot lehetett megállapítani. Egyéb sérülés nyomai fellelhetők nem voltak.

A lőcsatornából vett kaparékból, a görcsövi és vegyi vizsgálat alkalmával közönséges fekete füstű löporszemcse részecskéket és azoknak részben elégett maradványait lehetett kimutatni. A boncolás alkalmával kitűnt, hogy a lövedék átjárta a szívet és a gerincoszlop VI. háti csigolyájában akadt meg. A halál a szívsérülés következtében állott be.

Az eltávolított lövedék vizsgálatakor kitűnt, hogy az közönséges 7 mm. átmérőjű, kúpalakú ólomlövedék, melynek csúcsa valószínűleg a csontba hatoláskor letompult, hengeres része sima, illetve azon olyan barázdák nyomai, amilyenek vontesövű fegyveren való áthaladáskor a lövedéken rendszerint felfelismerhetők — ninesenek.

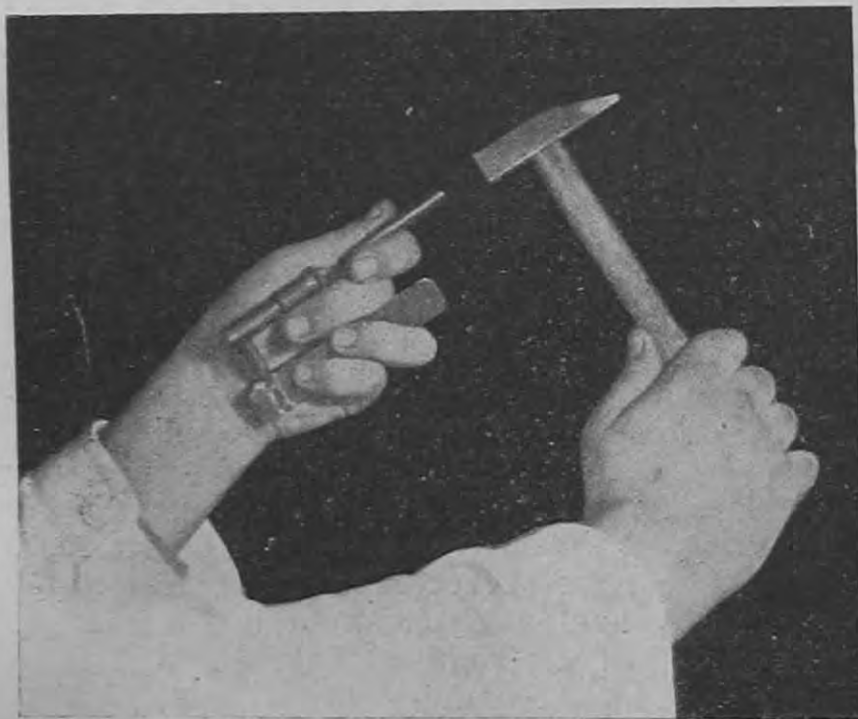
Az eset elbírálásánál meg lehetett állapítani, hogy a lövés közvetlen közélről történt, ezt bizo-

nyítja, hogy a bemeneti nyílás környékén levő szőrszálak perzseltek voltak, hogy a seb körül füst-esapadék volt és a sebben lőporszemese részecskék voltak feltalálhatók. A lövés távolságát ugyanis a lövési tényezők jelenlétéből állapítjuk meg, melyek a fegyver csövét kúp alakban hagyják el. A robbanási gázok csak a testfelületre helyezett eső

2. ábra: A különös lőfegyver.

mellett okoznak elváltozást. Csekély távolságra hatol el a láng, valamivel messzebb a füst, 1—2 m.-ig az ép, vagy részben elégett lőporszemcsék, melyeknek feltalálása esetén közeli lövésről beszélünk, elmentében a távoli lövéstől, amelynél a lövedéken kívül más lövési tényező hatását kimutatni nem lehet.

3. ábra: Így sütötte el az öngyilkos a magakészítette fegyvert.

A meglepetést a lőfegyver vizsgálata okozta, mely szokatlan alakú volt s első pillantásra meg lehetett állapítani, hogy az elhalt azt maga készítette. A különös lőfegyver egy vascsőből, két vas rudacskából és egy lemezből áll. A kész töltény a csőbe helyezve elfordítható gyűrűvel rögzíthető s a működtetése úgy történik, hogy a mellette fekvő kihegyezett rudacskát a töltény gyutacsára he-

lyezve, a rudacskára mért ütésre — amely célra a holttest mellett talált kalapács szolgál — a töltény elsül. A közönséges pisztoly működtetésére szolgáló kakast, tehát az elhalt a kihegyezett rudacskával és kalapáccsal pótolta.

Ezek után az öngyilkosság fenforgása kétségtelenül meg volt állapítható, sőt kizárhattuk a pillanatnyi elhatározás lehetőségét is, mert a fegyver elkészítése napokat, esetleg heteket vehetett igénybe.

Az ilyen különös eszközzel elkövetett öngyilkosság a ritka esetek közé tartozik, azonban a törvényszéki orvostani intézet gyakorlatában már többféle különös eszköz fordult elő. Láttunk már gázvezetőcsőből készített lőfegyvert és egy alkalommal az öngyilkos életét egy hatalmas kapukulccsal oltotta ki oly módon, hogy a kulcs üregébe lőport helyezett, arra ólomgolyót téve, a kulcs végébe reszelővel készített nyíláson át, a lőport gyújtóval robbantotta fel.

Támpontok a csatárkiképzéshez.

Irta: ÜREGDY-NAGY LÁSZLÓ százados.

(Első közlemény.)

Tudom, hogy egy bizonyos mértékben idegen területen mozgok, amikor a Csendőrségi Lapok nasabjam a csatárkiképzéssel foglalkozom. Tudatában vagyok annak, hogy a csendőrségnek, mint kizárólagos közbiztonsági szervnek mások a feladatai, mint a nonvevőeknek s természetesnek találom azt is, hogy a csendőrség kiképzésénél egészen más szempontoknak kell érvényesülniök, mint például a honvédség kiképzésénél. A honvédséget kizáróan a háborúra neveljük, a csendőrséget pedig elsősorban a békere: azt hiszem, hogy ezzel nagyjában jeleztem a különbséget is, amelynek a két szerv kiképzésénél érvényesülnie kell.

A honvédségnek nincsen egyéb dolga, mint hogy magát katonai téren, vagyis a hivatásában kepezze és tökéletesítse; a csendőrségnek viszont a közbiztonsági szolgálat, vagyis a maga hivatása minden percét lefoglalja s ezért a maga kiképzésében is a hivatása által nyújtott lehetőségekhez kell alkalmazkonia. Maga a közbiztonsági szolgálatban való kiképzés is óriási munkát ró kiképzőre és kiképzettre egyaránt, ez egy-magában elegendő ahhoz, hogy teljesítőképességüket teljesen igénybe vegye, ezért a tulajdonképpen nem hivatásszerű katonai kiképzésre nem lehet nagyobb súlyt helyezni, mint amennyire a közbiztonsági szolgálatban szükség van.

Akkor azonban, amikor ezt elismerjük, meg kell viszont állapítanunk azt is, hogy egy bizonyos mértékű katonai szakismeretre a csendőrségnek a közbiztonsági szolgálatban is szüksége van. A fegyver arra való, hogy verekedjünk vele; akinek fegyvert adok a kezébe, attól elvárom, hogy bánni is tudjon vele. A bánni tudás alatt természetesen nem a fegyver hordozását és elsütését, hanem a hareszerű alkalmazását értem, ennek pedig olyan elemi szabályai vannak, amelyeknek ismerete nélkül nem tudhat senki a fegyverrel bánni, azzal verekedni, vagyis harcolni.

Nem lehet mindent az úgynevezett józan észre bízni; nem lehet azt mondani, hogy az ember már az ösztönénél fogva tud verekedni s azt nem kell külön tanulnia, s hogy ha majd arra kerül a sor, minden csendőr magától is el fogja találni, hogy mit csináljon. Egészen bizonyos, hogy egy-két vagy tíz fegyvertelen emberrel szemben egy felfegyverzett csendőrijárőr meg fogja állani a helyét, hiszen már az is nagy fölényt biztosít számára, hogy tetőtől talpig fel van fegyverkezve, az ellenfele meg nincsen. A testületi szellemből és a katonás nevelésből fakadó önérzet, a személyes bátorság és törvény által nyújtott oltalom tudata mind olyan körülmények, amelyek a járőr részére kétségkívül nagy előnyöket jelentenek.

Csak hogy a csendőrség feladata nem merül ki egy-két vagy tíz ellenszegülőnek alkalmoszerű megfékezésében és tevékenysége nem fejeződik be a két főből álló járőrök tevékenységénél. A közbiztonság és az állam biztossága ma még nem áll olyan szilárd alapon, hogy nagyobb belső zavarokat a lehetetlenségek közé soroljunk és azért azokra egyáltalában elő se készüljünk; nagyobbarányú forradalom nélkül is könnyen el lehet képzelni olyan esetet, ahol a rendesináláshoz már nem két, hanem ötven vagy száz csendőrré van szükség s ahol még ez a nagy létszámú karhatalom is komoly ellentállásra talál. Ilyenkor az egyes csendőrök egyéni tevékenysége mindinkább háttérbe szorul és előtérbe lép a vezetés. Vezetni pedig csak kiképzett embereket lehet. Az egyes járőrök esetleg katonai kiképzés nélkül is kiválóan megfelelhetnek a feladatoknak, de már nagyobb kötelékben egy katonailag legalább szükségszerűen ki nem képzett csendőrség katonai értéke — hangsúlyozom, hogy tisztán közbiztonsági szempontból is — csak minimális lehet.

De egyénileg is sokkal nagyobb önbizalmat ad a csendőrnek az, ha tudja, hogy megtámadtatása esetén hogyan kell védekeznie, esetleg hogyan kell, ha szükséges, támadnia, mintha az eset izgalmában magának kell pillanatnyilag reájönnie mindarra, amit előzőleg nyugodtan és könnyűszerrel megtanulhatott és begyakorolhatott volna.

Egyáltalán nem szükséges, hogy a csendőr katonai képzettség tekintetében a honvéddel versenyezzen, aminthogy a honvéd sem versenyezhetik a csendőrrel a nyomozásban; de a katonai szakismeretek legegyszerűbb alapelemeit a csendőrnek is feltétlenül el kell sajátítania, mert különben a katonai értéke nem lesz nagyobb egy szőlőesőszénél, akinek puskát adnak a kezébe. Az sem szükséges, hogy a csendőrt állandóan katonai kiképzéssel foglalkoztassuk; elég, ha egyszer megtanulja azt, amit tudnia kell, mert azt sohasem fogja elfelejteni, különösen, ha a tanfolyamokban néhánha alkalma van a tanultakat ismételtetni.

Ma a csendőrségnek kell gondoskodnia arról, hogy a maga ujoncait kiképezze, elengedhetetlenül szükséges tehát, hogy a csendőrség ezekhez a változott viszonyokhoz alkalmazkodjék és azokra berendezkedjék.

Ezek a gondolatok adták a kezembe a tollat a következő cikkeim megírásához s az a körülmény, hogy a Csendőrségi Lapok szerkesztősége írásomnak helyet ad, remélnem engedi, hogy nem fogok hiábavaló munkát végezni.

Nem katonai tudományt akarok én itt terjeszteni, hanem csak a csendőr-altiszt bajtársaimnak akarok némiképpen segítségükre lenni a katonai kiképzés nehéz munkájában. Szigorúan csak arról igyekszem írni, amire meggyőződésemet szerint a csendőrnek okvetlenül szüksége van; be szeretném bizonyítani, hogy milyen végtelenül egyszerű, természetes, önként értetődő dolog mindaz, amit tudni kell, s hogy mennyire nem olyan új és nehéz dolog mindez, mint amilyennek látszik. És nem nehéz különösen a csendőrnek, akinek hosszú utasításokat, törvényeket, rendeleteket kell betanulnia, aki tehát nemcsak testileg, de szellemileg is feltétlenül sokkal több és jobb képességgel rendelkezik, mint a csapat átlagos legénységi anyaga.

Természetes, hogy a katonai kiképzés súlypontjának a csendőriszkolákon kell fekélnie, mert hiszen tervszerű, rendszeres kiképzésre csak ott van lehetőség. Hogy aztán az őrsök milyen mértékben foglalkozzanak vele, arra nem vagyok hivatott véleményét nyilvánítani. Mindenesetre azt hiszem, hogy nem többet, mint amennyire azt egyéb elfoglaltságuk megengedi, hiszen ott már úgyis csak ismétlésről lehet szó.

A csendőrség különleges elhelyezési viszonyai mellett a tisztí parancsnokoknak nincsen módjukban a legénységükkel személyesen annyit foglalkozni, mint amennyire szükség lenne s ezért a katonai önképzés terén úgy az őrsparancsnok, mint a katonai önképzés a szabályzatokra vannak utalva. Azt hiszem azonban, hogy kissé túlzott volna a követelmény, hogy az őrsparancsnok a szabályzatok rendelkezéseinek tömkelegén önállóan eligazodjék, mert hiszen azokban sokkal több az, amire nincsen szüksége, mint amire szüksége van. A katonai szakkönyvek, kézikönyvek legnagyobb részének szintén nem veheti hasznát, mert azok szinte

kizáróan tiszték számára készülnek és többnyire a magasabb vezetéssel foglalkoznak. Ezt a hiányt is pótolni szeretném.

Meg vagyok győződve róla, hogy az a csendőr-altiszt, aki cikkeimet figyelmesen átolvassa, hamarosan megtanul mindent arról, amit a csatárkiképzésből tudnia kell, az oktató pedig támpontokat nyerhet alárendeltjeinek kiképzéséhez.

Azt hiszem, sokan vagyunk hareteretjárt csapat-tiszték azon a véleményen, hogy csatárkiképzésünk nem all a kor színvonalán, pedig régi igazság, hogy mindennek s így a kiképzésnek is a megalapozása a legfontosabb. A háború tanulságai alapján egyre tökéletesedünk, de az alapvető részleteken átsiklunk s hogy úgy mondjam a csatárkiképzés ma is mestoha gyerek. Ez érthető is, mert e téren állott legkevesebb irányítás és használható segédeszköz a csapatfiszt rendezésére, ez viszont annak a folyománya, hogy a csatár tudnivalói szabályzatainkban szét vannak szórva és a kiképzésre vonatkozó gyakorlati útmutatás alig van bennük.

Alkalmam volt e fontos kiképzés minden csinjátbinját megismerni a budapesti I. vdd. altisztképző iskolájánál, ahol a gyakorlati kiképzés vezetője voltam. Mindazt, amit leírok, gyakorlatilag is kipróbáltam.

A csatárrá való kiképzés anyaga olyan óriási, hogy annak rendszerbe szedése roppant időt igényel. Nem akarom aprólékosabb, vagy már jobban kialakult részletek kidolgozásával cikkem terjedelmét növelni s ezért kiválasztottam azon legfontosabb fejezeteket, amelyeknek tudása nélkül csatár el sem képzelhető s amelyek gyakorlatilag is a legtöbb hasznot hozzák. Figyelemmel voltam természetesen arra is, hogy mire van a csendőrnek elsősorban szüksége, továbbá, hogy a csendőrség a harceszközök legtöbbszörrel nem rendelkezik. A kiválasztott fejezetek tudását úgy az első kiképzés alatt, mint később az őrsön is teljesen elegendőnek tartom.

Hangsúlyozom, hogy a csatárkiképzés igen alapos, lelkiismeretes és türelmes munkát igényel. Ne aggaszson, ha emiatt különösen az első időben a kiképzéssel lassabban is haladunk, mert amit eleinte időben veszítünk, azt később könnyűszerrel behozzuk majd. Feltétlenül kerüljük az ugynevezett szemre való dolgot, mert ennek a csapat harc kiképzése látja kárát.

Egyénenként változik, hogy ki milyen módon képes tudását vagy annak egy részét alárendeltjeibe átültetni, ezért tehát az oktatás módszerére nézve megkötő szabályokat adni nem lehet, de nem is célszerű. Kétségtelen azonban, hogy olyan embereknél, akik tanulásához szokva nincsenek, legkönnyebben a szemléltető módszerrel érünk el eredményt. E kipróbált oktatási módszert választottam én is, mert a legkönnyebb alkalmazni.

Az oktatásnál igen fontos, hogy amely módszerrel megkezdjük, azzal folytassuk és azzal is fejezzük be a kiképzést. A módszerváltoztatást az oktatandók azonnal észreveszik és könnyen magyarázzák az oktató tudásának hiányosságaira.

Elismerem, hogy e szemléltető módszerrel való oktatás egy kissé hosszadalmas, de kétségbe vonhatatlan, hogy alapos. Sok munkát ad a gyakorlatvezetőnek, de bizonyosan tudom, hogy örömet okoz neki, ha látja fáradságának marandó gyümölcseit.

Az oktatást a következő részletekre lehetne felosztani:

1. A gyakorlat előkészítése a segédoktatókkal.
2. A gyakorlat céljának megértetése az ujoncokkal.
3. A képek bemutatása az ujoncoknak és azok alapján oktatás.

4. Az átveendő anyag oktatása a segédoktatók felügyelete alatt.

A képek bemutatásához néhol több embert használnok, különösen akkor, midőn a csatárok tevékenységeit egymással szembe akarom állítani, hogy a helyes végrehajtás annál jobban kidomborodjék. A bemutató emberek és jelzők minden esetben a segédoktatók vagy legalább is kiképzett csendőrök legyenek, mert ezáltal az anyagot ők is helyesen megtanulván,

nyugodtan bizhatjuk kezükre az embereket. Csak, ha nem volna annyi segédoktatónk és jól kiképzett csendőrünk, mint amennyi a bemutatáshoz szükséges, eseréljük ki őket a kiképzés későbbi folyamán ujonccokkal.

Ha alaposan és a gyakorlatokat lelkiismeretesen előkészítve oktatunk, az emberek a kezdet nehézségein átesve maguktól reá fognak jönni a helyes végrehajtásra. Az emberek találékonyságának engedjünk tág teret és támogassuk őket a gondolkodásban. Az oktatás így eredményes és maradandó lesz.

Képek bemutatása az őrsőkön már nehézségbe ütközik, de — már kiképzett csendőrökről lévén szó — nézetem szerint nem is szükséges.

Minden oktatást a terepen tartsunk.

Nekem természetszerűleg sok olyan katonai szakki-fejezést is használnom kell, amelyek tudása a csatár működési területén kívül esik. Ezek természetesen csak az oktatóknak szólnak és a hosszadalmas magyarázatok elkerülése végett használtam a szabályszerű kifejezéseket. Nincs azonban a gyakorlatvezető ezen fogalmak megmagyarázása alól mentesítve, ha e kifejezéseket használni akarja. Ezek betanulását, miután a csatár a gyakorlatok által a fogalommal amúgy is tisztába jön, felesleges erőltetni. Éppen így nem szabad követelnünk, hogy a csatár a maga tevékenységeit aprólékos részletekre felosztani tudja.

I.

Hogyan vezessük be a csatárkiképzést az ujoncok előtt?

Mielőtt a csatárkiképzéshez hozzákezdenénk, szükségesnek tartom, hogy az ujoncoknak a csatárkiképzés fontosságát és szükségességét megmagyarázzuk. Ezzel az oktatással elméleti alapot adunk nekik a későbbiek könnyebb megértéséhez és érdeklődést keltünk bennük a csatárkiképzés iránt.

A szabályzat a puska átadásánál is előír bizonyos formaságokat és olyan irányú oktatást, mely a puska fontosságát és megbecsülését van hivatva kiemelni, nem lehet tehát ennél kevésbé fontos a csatárkiképzés sem, mely a csendőr hivatásának, ha nem is alapját, de mindenesetre lényeges előfeltételeit képezi.

Szószerinti oktatást adni nem lehet, hiszen minden ujonccsoport más értelmi színvonalon áll. Éppen ezért csak általános példát adok, melynek talán csupán a gondolatmenetét lehet felhasználni, magát az oktatást azonban minden ujonckiképzőnek magának kell az ujoncai értelmi fokának megfelelően átalakítania.

A mai nappal katonai kiképzésünk forduló ponthoz érkezett.

Eddig formákat tanultunk, most meg fogjuk tanulni a lényegét.

A gyakorlótéren különféle gyakorlatokkal kifejlesztettük a testi erőnket és ügyességünket s megtanultuk a testünket fegyelmezni és engedelmissé tett erőnket ügyesen felhasználni.

A laktanyában tartott oktatások és a laktanyarend viszont a katonás és férfias gondolkodáshoz szoktatott bennünket s erkölcsi alapot nyújtott arra, hogy magunkat a fegyelemnek és a függelemnek alávetve megszerezzük mindazokat a katonai erényeket, amelyek nélkül csak martalócok lehetnénk, de magyar csendőrök nem.

A mai naptól kezdve már fegyelmezett testtel és gondolkozással azt fogjuk megtanulni, hogyan kell eleget tennünk egyik legfőbb kötelességünknek, hogyan kell harcolnunk?

Természetes, hogy mindenekelőtt azzal kell tisztába jönnünk, hogy mi a harc?

Mindnyájunk emlékezetében van a 4 éves világhégés, a mai nemzedéknek tehát nem kell sokat magyarázni azt, hogy mi a háború. Mindnyájan tudjuk, hogy ha egy állam létét, vagy javait szomszédjaival szemben békés eszközökkel nem tudja megvédeni, akkor kénytelen erőszakos eszközökhöz, fegyverhez nyulni. Ezt a békés viszonyon kívüli állapotot nevezzük háborúnak. A háborús cél megkívánja, hogy az állam fegyveres erejét képező hadsereg felkeresse az ellenség haderejét, azzal összeütközzék s azt harcképtelenné tegye, megverje, megsemmisítse s ezáltal az ellenséges szándékú államot kényszerítse, hogy igazunkat elismerje, akarataink előtt meghajoljon.

Az a cselekmény, hogy az ellenséget fegyvereink

erejével megközelítjük, vele megütközünk, harcképtelenné tesszük és megsemmisítjük, ez a cselekmény maga a harc.

A harc ősidők óta az emberiség elmaradhatatlan életnyilvánulása. Az ősember egész életét a harcok szakadatlan láncolata töltötte ki. Hol a barlangját, hol a vadászó területét, hol pedig élelmet adó területét kellett a betolakodók ellen megvédenie, vagy pedig ő kívánta meg szomszédjának vadban gazdagabb területét s akkor neki kellett támadnia. Ha a régi helyén nem tudott már megélni, nem maradt más hátra, kezébe vette a fegyverét, egy erős dorongot, megleste, megközelítette az ellenfelét, ráugrott és fejbevágta. Ha az ellenfél óvatos és ügyes volt s ő is dorongot ragadott, akkor addig verekedtek, míg az egyik a küzdőtéren maradt s a győző most már szabadon tehetette azt, amit jónak látott. Ez volt az ősember harca.

És a mai műveltségi fokunk mellett, bármilyen rettenetesnek is látszik az emberiség ősenek élete, akinek így kellett harcolnia a minden napi megélhetésért, ha jobban szemügyre vesszük az ő harcát, azt látjuk, hogy annak a lényege tökéletesen ugyanaz, mint a mai harcé. Az egyes elemek változtak csak meg. Az otthont és védelmet nyújtó barlangból fejlődött ki hosszú évezredek folyamán a hazának mindennél szentebb fogalma, az állati sorban élő ősemberből nőtt ki a legmagasabb emberi közösség: a nemzet, az ormótlan dorongból ezerféle csavarra járó öldöklő szerszám, fegyver és gép keletkezett. De a harc lényege ma is ugyanaz, mint — mondjuk — 50.000 évvel ezelőtt. Ha a barlagunk veszélyben forog, akkor bunkót fogunk, az ellenséget felkeresünk, rá rontunk és — fejbevágjuk.

A harc tehát nem egyes emberek, vagy néhány ember kedvtelése, vagy gonosztette, hanem éppúgy életmegnyilvánulás, mint a lélekzés, vagy a táplálkozás, melyet ugyancsak úgy végzünk, mint annak idején az ősember. Jegyezzük meg magunknak ezt azért is, mert ez a döntő bizonyítéka annak, hogy a „világbéke“, ahogy Moltke, a nagy német hadvezér mondotta: „Még a szép álmnál is kevesebb“. Az emberiség haladása és fejlődése sokszor elodáztatja a háborút, de azt teljesen kiküszöbölni és az örök békét megteremteni az ember nem lesz képes sohasem.

Ez tehát a lényegében évezredek óta változatlan, fajunk és létünk fenntartásáért vívott küzdelem: a harc.

Ha a harc alapeszméje nem is változott az évezredek folyamán, annál inkább változott a harc megvívásának a külső formája, vagy ahogy mai nevén a harc tudományát nevezzük: a harcászat. Hogy ez változott, az természetes is, mert hiszen mindenféle eszközzel másképp kell bánni. Pusztá kézzel egészen másképpen megyünk neki valakinek, mintha egy jó furkós bot van a kezünkben és ismét másképp viselkedünk, ha szuronyos puska a segítségünk. De azt sem szabad elfelejtenünk, hogy más módon közelítünk meg egy bottal védekező ellenfelét, mint azt, aki egy rejtekhelyről lövöldöz reánk.

Látjuk tehát, hogy a harc formája mindig aszerint változik, amilyenek a harc megvívására rendelkezésre álló támadó és védő fegyverek. Miután pedig az emberi leleményesség egyre újabb fegyvereket állított harcba, ennél fogva a harc végrehajtásának módzatai is folytonosan változtak. Ha az egyik fél egy újabb fegyvert talált ki, a másik fél viszont hamar rájött a védekezés módjára. Ez az örökös versengés akkor kezdődött, amikor az ősember a dorongot elvetve szikladarabokat kezdett hajítani ellenfelére, azóta szakadatlanul tartott és tart ma is. A fegyverek változásával mindig velejár a harcalkzatoknak, a harcosok mozgásának és a harcolás módjának a változása is.

A régi görögök például, akik hosszú dárdával támadtak és paizzsal védekeztek, szoroson egymáshoz zárkózva, zárt tömegben — phalanxban — támadtak. Ez a nehézkes alakzat azonban nem sokáig maradt meg eredeti alakjában s részben a könnyebb mozgás érdekében, részben pedig az íjjak kihasználása és a nyilak elleni védekezés céljából több kisebb phalanxra bontották. A rómaiaknak már többféle fegyverük s ehhez képest már harcászatuk is változatosabb volt. Itt már a támadásnál könnyű gyalogságból álló csatárlánc haladt elől, mely rendszerint íjjal, parittyával vezette be a harcot (veli-

A nyiregyházi csendőriskola legénységének kiképzése az evezésben és a vízbőlmentésben.

tes). Utánuk nehezebb gyalogosok (hastati) következtek, akik pajzsot és kardot, döfő és vető lándzsát hordtak. Ezek az ellenséget rövid távolságról futva közelítették meg s lándzsájukat feléje vetették, azután pedig kardjukat használták. Harmadik harcvonalban, tehát mintegy tartalékban következtek a triáriusok, a legmegbízhatóbb nehéz gyalogság. Ezek nehéz pajzsral, sisakkal, vértel, karddal és dárdákkal voltak felfegyverezve.

A többi ókori népnél nagyjában ilyen, vagy ehhez hasonló harcászat fejlődött ki, melyet tömeg harcászatnak nevezünk.

A középkorban a nyugati államokban, ahol az ország védelmét a lovagok látták el, ismét más harcászat alakult ki. A hadseregek zömét a nehéz lovasok képezték. Az elenyészően csekély számú gyalogság íjjászokból állott, míg a nehéz páncélba öltözött, lándzsával és karddal felfegyverkezett lovasok zárt tömegekben támadtak.

A lőpor feltalálása és a lőfegyverek behozatala következtében a harcászat gyökeres változásokon ment át. Eleinte az új formák még a régiekkel keveredve szerepelnek, később azonban az új rend végleg győzedelmeskedik s ez abból állott, hogy a csatasorba felállított csapatok mélysége egyre csökkent úgy, hogy a gyalogság előbb 6, majd 4 és végül csak 3 sorban állott fel. (Szorosan egymás mögött).

Ezelőtt körülbelül 200 évvel (a XVIII. században) alakult ki a vonalharcászat, mely a lőfegyver előnyös kihasználását célozta. Ennek főharc eszköze a zárt osztagok gyalogsági tüzeiből állott. A gyalogság hosszú fejlődött vonalakban állott fel s ösztüzekkel igyekezett az ellenséget úgy megrendíteni, hogy a szuronyrohamnak, vagy a lovasság támadásának ne legyen képes ellentánni. Ez a harcászat (mellyel II. Frigyes porosz király sikereit elérte) Európa minden országában általánossá vált.

A francia forradalmi csapatok alkalmazták először az új harcmodornak kezdeti formáit, melyet aztán Napoleon fejlesztett a legnagyobb tökélyre. (Roham harcászat). Ennek az úgynevezett rajharcászatnak alap gondolata az volt, hogy a szétszórt alakzatban, megszakítás nélkül folytatott tüzelés által az ellenség megrendíttessék, hogy azután abba mély, zárt tömegben (oszlopban) a betörés lehetővé váljék.

A napoleoni háborúk után ez a harcászat teljesen merev formákat vett fel. A csatárlánc kiigazodva és lépést tartva nyomult előre s az utána jövő osztagok sok vezényszóval vezetve, nehézkesen mozogtak.

Ez a merev harcászat rövidesen megbukott (1866-ban a porosz szétszórt harcmodorral szemben) s ettől kezdve a szétszórt, laza vonalharcászat nyert általános alkalmazást. Ennek lényege abban állott, hogy a gyalogság legnagyobb részét szétszórt alakzatban tűzharcra rendelték s az erős rajvonat után csak kisebb zárt osztagok következtek.

Ezzel a harcmodorral indultunk még a világháborúba is. A világháború folyamán azonban olyan sok új harceszközt állítottak csatasorba a küzdőfelek, hogy ez a harcászatra nézve nem maradhatott hatás nélkül. Így alakult ki a hullámharcászat, melynek lényege, hogy a tűzharcot a gépek vívják. A támadó gyalogság éppen a gépek hatása miatt szétszórt, laza, több egymást követő hullámban közelíti meg az ellenséget és szakadatlan közelharcban töri meg az ugyancsak a gépek hatása miatt több vonalban, térközökkel elhelyezkedni kényszerült védő ellenállását. A világháború óta, annak tanulságai alapján ez a harcmodor mindenütt általánossá vált.

A most következő kiképzési időszakban mi is ennek a harcászatnak az elvei alapján fogjuk megtanulni azt, hogy miként kell harcolnunk.

Természetes, hogy ez a miként, tehát az ellenség legyőzésének a mestersége éppen a harcban felhasználható fegyverek és eszközök sokfélesége folytán nem olyan egyszerű, mint régen. Ennélfogva sokat kell tanulnunk, el kell sajátítanunk a hadakozásnak minden fortélyát, hogy ekként magas tudással, ahhoz méltó erkölcsi erővel és magyar vitézséggel megfelelhessünk azoknak a követelményeknek, amelyeket velünk szemben a Haza támasztani fog.

Mi esendőrök vagyunk ugyan és nem az a főfeladatunk, hogy a hazának az ellenséggel harcolva tegyünk szolgálatot, harcolni azonban mégis tudnunk kell, mert mi is ellenséggel harcolunk, nem a külső, hanem a belső ellenséggel, amely azonban a hazára éppen olyan veszedelmes lehet, mint a külső ellenség. A puskát nem azért adták a kezünkbe, hogy azt a hátunkon hordozzuk, hanem, hogy ha szükség van rá, azt fel is tudjuk hasz-

nálni. Ezt pedig nekünk is éppen úgy meg kell tanulnunk, mint a honvédnek.

A mi magasztos feladatunk, hogy a törvény és a jog uralmát biztosítsuk, amíg lehet szép szóval, ha pedig másként nem lehet, akkor fegyverrel. Az állam rendkívül nagy jogot ad a csendőr kezébe, mert megbízik benne, hogy azzal nem fog visszaélni, de megbízik abban is, hogy az ország rendjét minden körülmények között, ha kell, az élete feláldozásával is meg fogja védeni. Erre a bizalomra azonban csak akkor leszünk méltók, ha magunkat az ország rendjének megvédésére képesekké is tesszük, ezt a képességet pedig csakis a kiképzés nyújthatja.

A csendőrnek nem kell külön katonának is lennie, mert abban a szóban, hogy „csendőr“ már benne van a katona és pedig a jó katona fogalma is. Már pedig jó katona nem lehet az, aki nem tud harcolni s aki nem tudja megállani a helyét, ha megtámadják, vagy ha neki kell támadnia. A festi erő és a személyes bátorság nagy értékek, de ha nem tanuljuk meg, hogy miként kell azokat kihasználnunk és értékesítenünk, nem érünk többet velük, mint az a bika, amelyet sokszor még a bojttárgyak is megver.

Kísérje mindenki figyelemmel az oktatás menetét, mert arra, amit most megtanul, az egész csendőrségi pályáján szüksége lesz. Amit most elmulaszt, később már nehezen lesz alkalmas pótolni. Az amit tanulni fogunk, nem száraz iskolatudomány, hanem testet és elmét frissítő, érdekes dolog, ahol mindenkinek alkalma van arra, hogy ügyességét és rátermettségét beigazolja.

II.

Legfontosabb harcrendi határozványok, harcalkazatok.

Most már tisztában vagyunk azzal, hogy zártrendű alakzatokban harcolni nem lehet. Nem lehet pedig azért, mert zártrendben az emberek olyan közel vannak egymáshoz, hogy az ellenség gépjeivel már nagy távolságról is olyan veszteségeket okozna nekünk, melyek lehetlenné tennék azt, hogy az ellenségig eljussunk. Már pedig nekünk el kell jutnunk az ellenséghez, hogy közelharcban, vagyis az ember-ember elleni tusában megsemmisíthessük. Hogy tehát az ellenségig eljuthassunk, olyan alakzatokat kell felvinnünk, melyekben lehetőleg észrevétlenül tudjuk megközelíteni az ellenséget, de amelyekben az ellenség, ha fel is fedez bennünket, csak kevés veszteséget okozhat nekünk.

A félrajoszlopnál jobb az oszlop kettésével, ennél még jobb az oszlop egyesével egyrészt, mert nehezebben vehető észre messziről, mint az előbbi alakzatok, másrészt, mert ellenséges hatás esetén is utóbbiban legkevesebb veszteségünk lesz, miután az emberek nagyobb területen vannak eloszolva.

Harcban azt az alakzatot, mely úgy néz ki, mint az oszlop egyesével: csatároszlopnak hívjuk.

Ebben az alakzatban azonban csak az első ember tud lőni s épen ezért főképen az ellenség megközelítésére használjuk.

A harcban minden embernek tudnia kell használni a puskáját; ez azonban csak akkor lehetséges, ha az embereket egymás mellé állítjuk. Az egysoros vonalban mindenki tudna előre lőni, ámde az emberek még itt is olyan sűrűn vannak egymás mellett, hogy egyetlen ágyúlövéssel el lehetne pusztítani az egész rajt.

Ha az egysoros vonalban az embereket 5—10 lépésre nyitództatjuk egymástól, akkor a nyitódott egysoros vonal keletkezik, melyben az emberek mindannyian tudnak előre lőni és olyan távol vannak egymástól, hogy csak több lövéssel lehetne eltalálni a raj minden emberét. A nyitódott egysoros vonal már majdnem csatárlánc. Külső képében csak abban különbözik a csatárlánctól, hogy a csatárlánccal az emberek négyesenek kiigazodva és négyesenek pontosan egyforma távolságra egymástól. Legjobb volna, ha az embereket 100 lépésre tudnók széjjel vonni egymástól, mert akkor nemcsak hogy minden ember használhatná puskáját előre felé, hanem az ellenség által okozott veszteségeink is igen kicsinyek lehetnének. De ebben az esetben az emberek olyan messze volnának egymástól, hogy nem lehetne őket vezetni és a rajnak nem volna harcereje. Meg kell tehát elégednünk akkora távolsággal, amekkora lehe-

lővé teszi még az egységes vezetést s az emberek együtt tartását. Ez a távolság emberenként körülbelül 5—10 lépés.

A csatárlánc tehát mindazoknak a követelményeknek megfelel, amelyet egy alakzattal szemben harcban támasztunk s így joggal mondhatjuk, hogy a csatárlánc a támadás, a tüzelés alakzata.

Harcban még egy harmadik fajta alakzatot is használunk és ez a csatárcsoport. Csatárcsoportban az emberek egymás mögött és egymás mellett rendszertelenül vannak elhelyezkedve. Ennél az alakzatnál is fontos az, hogy az emberek ne legyenek túl közel egymáshoz, hanem minden irányban legalább 5 lépésnyire egymástól.

Ebben az alakzatban a raj, tehát az erő együtt van, jórésze a puskáját azonnal tudja használni s ezért a legjobb alakzat az ellenségbe való betörésre.

(Ugy a zárt, mint a harcalkazatok szembe állítva egymással, magyarázat közben az ujoncoknak bemutatandók).

III.

Harcmodok és a harc eljárás lényege.

Hogy a mai harc lefolyásáról fogalmuk legyen, bemutatom:

(A bemutató csapat a gyakorlatvezető által már előre fel legyen állítva a megindulási helyzetbe. Olyan terepet kell választani, hogy egy kiválasztott pontról úgy a védők, mint a támadók egész munkája látható legyen.

A feltevést az ujoncoknak egy pár szóval meg kell magyarázni, hogy tudják, hogyan jutott a két csapat a megindulási helyzetbe. Mindkét csoport kötelékben legyen.

Szabályzataink — helyesen — tiltják a haregyakorlatok besúlykolását, mégis a gyakorlati tapasztalat azt mutatja, hogy ha nem is kell besúlykolni, de kétszer-háromszor okvetlen végre kell előzőleg a bemutató-gyakorlatot hajtani, hogy az a tökéletességig szabatos legyen.

Ujoncoknál az első benyomás a legmaradandóbb s ha helytelen kép marad meg az emlékezetükben, azt később csak nagy munkával lehet onnan kitörölni.

A támadó és védő közötti távolság legyen olyan nagy, hogy a megközelítést is be tudjuk mutatni.

Igen jó, ha a tüzéségi tüzet a védőnél rögzített támadó kézigránatokkal, a támadónál puffancsokkal megfelelően jelezni lehet).

Kétféle harcmodot ismerünk: támadást és védelmet.

A támadás lényege: az ellenséget úgy kell megközelítenünk, hogy gyalogságunk minél kevesebb veszteséget szenvedjen és minél jobb erőben jussón a közelharcba.

A védelem lényege: az ellenséget a terepen berendezkedve bevárjuk, erejét felmorzsoljuk, hogy a reá következő támadással legyőzhessük.

Az ellenséget megsemmisíteni csak támadásban tudjuk s éppen ezért csak akkor védekezünk ideiglenesen, ha a túlerős ellenséget a siker reményével meg nem támadhatjuk. Ahelyett tehát, hogy kitennők magunkat annak a veszélynek, hogy az ellenség megverjen, megállunk, beássuk magunkat és úgy helyezkedünk el szélességben és mélységben, hogy egy áthatolhatatlan tűzfalat tudjunk létesíteni.

A védőállás legjobban egy pókhálóhoz hasonlítható. Minél beljebb jön ebbe a pókhálóba a támadó, annál tájékozatlanabb az új helyzetben, annál több oldalról tudunk reá tüzelni és annál inkább fenyegeti az a veszély, hogy megsemmisítjük.

(A gyakorlatvezető a védelem megmagyarázásánál a védőket állíttassa fel, hogy az ujoncok a mondottakat lássák is).

Jel a gyakorlat kezdetére!

Azt már tudjuk, hogy harcolni csak harcalkazatokban lehet. Háromféle harcalkazatot már ismerünk. Látni fogjuk, hogy a támadók ezeket felváltva alkalmazták, aszerint, amint az a cél, hogy az ellenség megfigyelése elől elbújjanak, megköveteli. A támadónak az ellenség megközelítésekor annyira el kell rejtőznie, hogy a védő a támadót ne vegye észre, ne lássa s így ne tudjon reá tüzelni sem. Másszóval a megközelítésnél főfeladatunk az ellenség szemé elől elbújni s így rejtőzve

A nyiregyházi esendőriskola legénységének kiképzése az evezésben és a vízbőlmentésben.

minél gyorsabban oda jutni hozzá. Ebből a szempontból a támadó különféle alakzatokat is használ. Míg az egyik raj csatáresoportban nyomul elő, addig a másik csatáresoportban, sőt csatárláncban közelíti meg az ellenséget, aszerint, hogy melyikben lehet legkevésbé észrevenni.

Az emberek sehol sincsenek kiigazodva és nem is fedeznek egymásra. Ez azért van, hogy egy kis furfanggal minden csatár ki tudja használni a föld felszínének, a fáknak, bokroknak stb. előnyeit abból a célból, nehogy a védő észrevegye vagy megfigyelhesse őket. Amellett tehát, hogy a rajok összefüggése mindenütt megvan, a csatároknak szabadságukban áll, sőt kötelességük a föld felszínén a rejtőzés szempontjából található előnyöket kihasználni. Ez eredményezi a látszólagos rendtelenséget. Ennek a látszólagos rendszertelenségnek az oka még az is, hogy ha a védekező ellenség fel is fedezné a támadót, nehezen tudná előnyomulásában megakasztani, mert az egyik ember előbbre, a másik hátrább van. Ilyenformán minden embert külön kellene lelőnie, vagy megsebesítenie, mert még a géppuska is csak egy távolságra tud percenként 500-at lőni. Ha tehát egy előbbre, vagy egy hátrább levő embert, illetve rajt akar tűz alá fogni, úgy mindkét esetben más irányzékot kell használnia. Ez a géppuskának idővesztés, mely alatt a támadó közelebb jut a védőhöz.

A támadó sehol sem nyomul elő egy összefüggő vonalban vagy oszlopban, sőt az első vonalban lévő rajok élei is különböző magasságban vannak. Ha az előnyomuló rajok élei egyvonalban volnának, vagy egy soros vonalat mutatnának, ez feltűnő lenne s nagyon megkönnyítené a támadó felfedezését s ezzel együtt a reá való tüzelést is, tehát növelné a támadó fél veszteségeit.

Az előnyomuló rajok tehát különböző magasságban levő kis csoportokban közelednek az ellenséghez. E kis csoportok (rajok) között hézagok vannak. Ezek a hézagok arra valók, hogy a támadónak az ellenség részéről láthatatlan előnyomulását megkönnyítsék s ezáltal az ellenséges tűzhatás erejét is esökkentsék, továbbá, hogy lehetővé tegyék saját gépeinknek ezeken a hézagokon keresztül a tüzelést. A gépek hézagtüzéssel a támadó el-

éri azt, hogy a gyalogságát mentesíti a tüzeléstől s így az annál hamarabb érhet az ellenséghez.

A védőnek éppen ellenkező a célja, vagyis, hogy minél lassabban engedje magához a támadót és hogy azt az előnyomulása alatt annyira megdolgozza, hogy a közelharcban fölényel vehesse fel vele a küzdelmet. Ezért a védő, amint megfelelő cél mutatkozott, a gépeivel megkezdte a tüzet. Megfelelő cél alatt azt a céltárgyat, vagy célesoportot értjük, amelyre hatásosan tudunk lőni; amikor az eltüzelt töltények száma arányban áll az ellenségnél beálló veszteséggel, tehát a célban elérhető veszteségek megérik a rája kilőtt töltényeket.

Mikor a támadó olyan közel ér a védőhöz, hogy tovább előnyomulni egyfolytában már nem tud az ellenséges tűzhatás miatt, hogy a védő tűzhatását gyengítsék, egyes puskás rajok is megkezdik a tüzelést. Ezek rendszerint azok a rajok lesznek, amelyek nem tudnak elrejtőzni az ellenség szeme elől, míg azok a rajok, melyeket az ellenség sem láthat, mivel reájuk célozva tüzelni amúgy sem lehet, tovább folytatják az ellenség megközelítését. Ely, hogy a gyalogság minél később kezdje meg a tüzet, sőt ha lehetséges, a rohamig egyáltalán ne tüzeljen, még pedig azért, mert egyrészt a tüzelés fárasztja a csatárokat s így a közelharcot kevesebb erővel kell, hogy megvívják, másrészt a tüzeléshez való megállások késleltetik az ellenség gyors megközelítését.

Az eddig mondottakból kiviláglik, hogy a támadás két legfontosabb eleme a tűz és a mozgás.

A tűz célja, hogy a mozgást lehetővé tegye, illetve elősegítse;

a mozgás célja, hogy a gyalogságot támadás közben a közelharcba juttassa.

A kettőnek helyes és összhangzó alkalmazása a támadás alapvető tényezője.

Ha a támadó olyan közel küzdötte magát a védőhöz, hogy azt egy szusszal elérí, akkor az ellenségbe betör. A harcuk ezt a részét rohamnak hívjuk. Rohamnál a támadó rendszerint csatáresoportban tör be az ellenségbe, miután ez a legmegfelelőbb alakzat a testi erő kifejtésére s a rohamra következő közelharcban ebben